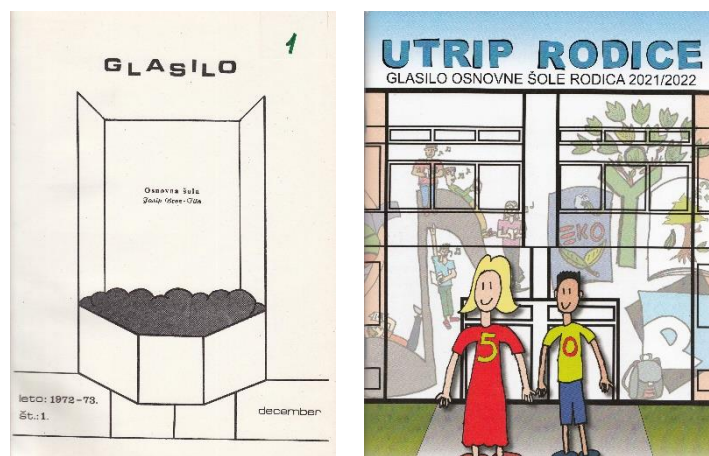

PRIMERJAVA ŠOLSKIH GLASIL IZ ŠOLSKIH LET 1972/1973 IN 2021/2022

Raziskovalna naloga s področja etnologije

Avtorici: Kjara Koštrun in Tjaša Mahnič, 8. b

Mentorica: Vilma Vrtačnik Merčun

Domžale, april 2023

V S E B I N A

	Stran
Povzetek	3
Ključne besede	3
Zahvala	3
1 UVOD	4
1.1 Cilji raziskave	4
1.2 Metode in potek dela	4
1.3 Hipoteza	4
2 TEORETIČNI DEL	4
3 RAZISKOVALNI DEL	8
3.1 Obseg in likovna podoba šolskih glasil	8
3.2 Vsebinska primerjava šolskih glasil	10
4 RAZPRAVA	24
4.1 Način življenja pred petdesetimi leti, ki ga danes ni več	24
4.2 Način življenja pred petdesetimi leti, ki je podoben današnjemu	32
4.3 Današnji način življenja, ki ga pred petdesetimi leti ni bilo	33
4.4 Preverjanje hipoteze	37
5 ZAKLJUČEK	37
6 LITERATURA IN VIRI	38
7 PRILOGA	33
7.1 Preglednica: Slikovno gradivo v šolskem glasilu <i>Utrip Rodice</i> iz šolskega leta 2021/2022	39
7.2 Preglednica prispevkov v šolskih glasilih (v prilogi originala raziskovalne naloge, ki se nahaja v šolski knjižnici OŠ Rodica)	

Sliki na naslovni strani: Naslovnica prve številke *Glasila*, ki je izšla decembra 1972, in zadnje številke šolskega glasila *Utrip Rodice*, ki je izšla junija 2022.

POVZETEK

V raziskovalni nalogi sva primerjali šolska glasila pred petdesetimi leti in danes. Na osnovi prispevkov v glasilih sva ugotavljali podobnosti in razlike v načinu življenja izpred 50-ih let in danes. Prebrali sva vse prispevke treh številčk šolskega glasila *Glasilo* iz šolskega leta 1972/1973 in šolskega glasila *Utrip Rodice* iz šolskega leta 2021/2022 ter primerjali zunanjo podobo in vsebino glasil. Nobena številka *Glasila* ni bila opremljena s slikovnim gradivom, v glasilu *Utrip Rodice* pa je slikovno gradivo na vsaki strani. Skupaj sva v njem našli 324 fotografij (slik dogodkov, likovnih in drugih izdelkov, rokopisov, portretov učencev itd.). Vsebino prispevkov sva razvrstili v tri skupine. V prvo sva uvrstili prispevke, ki govorijo o načinu življenja pred petdesetimi leti, na primer o novogradnjah v okolici naše šole (most čez Kamniško Bistrico, vrtec na Viru, nova šola v Domžalah), političnih temah tistega časa (npr. politični krizi na avstrijskem Koroškem in o vojni v Vietnamu), o sprejemanju prvošolcev v pionirje in osmošolcev v mladinsko organizacijo, o nošenju kurirčkove pošte ter takratnih državnih praznikov in prireditvah. V drugo skupino sva uvrstili prispevke o načinu življenja na šoli, ki je podoben današnjemu: podobne prireditve (npr. pred 1. novembrom in 8. februarjem, obiski pesnikov in pisateljev), podobne ekskurzije, bralna značka, tekmovanja, pustovanje ter dnevi dejavnosti in krožki. V tretjo skupino sva uvrstili prispevke, ki so vezani na današnje življenje, npr. državni prazniki, šole v naravi, ekskurzije v tujino, sodelovanje učencev v mednarodnih projektih ter druge posebnosti in zanimivosti kot npr. nočitev pevcev v šoli, nacionalna preverjanja znanja, predstavitev dežel, iz katerih so priseljeni učenci itd. V zadnjem glasilu je vključenih tudi veliko razvedrilnih vsebin, ki jih v glasilih, nastalih pred petdesetimi leti, še ni bilo. Predvsem pa je opazen tehnološki napredek družbe, npr. v prispevkih o e-recitalu in virtualnih proslavah, o sodelovanjih preko Zoom-a, QR kode, ki omogočajo, da učenci prispevke preberejo na pametnih telefonih itd.

KLJUČNE BESEDE: šolska glasila, *Glasilo*, *Utrip Rodice*, zgodovina šole, pionirska organizacija, mladinska organizacija, dan republike, kurirčkova pošta, bralna značka, ekskurzije, šola v naravi, virtualna proslava, Zoom, OR koda, e-recital

ZAHVALA

Zahvaljujemo se mentorici za vse nasvete pri izdelavi raziskovalne naloge in knjižničarki Tjaši Medved za lektorski pregled naloge.

1 UVOD

Na začetku šolskega leta je minilo točno 50 let, odkar je OŠ Rodica odprla svoja vrata. To je za človeka precej dolgo obdobje, zato naju je zanimalo, kako so pred petdesetimi leti živeli, se učili in zabavali v šoli naši predhodniki, učenci naše šole. Že prvo šolsko leto so izdali tri številke šolskega glasila, zato sva iz njih želeli kaj več izvedeti o tem, kako so živeli. Od šolskega leta 2017/2018 dalje na naši šoli vsako leto izide šolsko glasilo z naslovom *Utrip Rodice*, ki sva ga primerjali s prvimi glasili na naši osnovni šoli, ki se je takrat imenovala OŠ Josipa Broza Tita.

1.1 CILJI RAZISKAVE

Z raziskavo sva primerjali šolska glasila, nastala pred 50-imi leti in danes. Želeli sva odgovoriti na naslednja vprašanja:

1. Kako se razlikuje obseg in likovna podoba šolskih glasil?
2. Kako se razlikuje vsebina šolskih glasil?
 - Kako se razlikuje način življenja učencev (v šoli in doma)?
 - Kako glasila odražajo dogajanje v lokalnem okolju in širše?
 - Ali so pred petdesetimi leti že imeli šole v naravi, ekskurzije, športne krožke, kulturne, športne in naravoslovne dneve?
 - Kako se razlikujejo proslave pred petdesetimi leti in danes?

1.2 METODE IN POTEK DELA

Raziskovalna naloga temelji na pisnih virih, šolskih glasilih in kroniki šole.

Delo je potekalo po naslednjem delovnem načrtu:

- Najprej sva izdelali preglednico naslovov prispevkov iz posameznih glasil.
- Nato sva primerjali zunanjo podobo glasil (število fotografij, obseg in naslovnice oziroma ovitke).
- Prebrali sva vse prispevke in naredili izpiske iz najbolj zanimivih. Te sva razvrstili glede na tematiko in jih analizirali, primerjali ter zapisali ugotovitve.

1.3 HIPOTEZA

Pred raziskovanjem sva oblikovali naslednjo hipotezo:

Življenje učencev na OŠ Rodica je bilo pred petdesetimi leti v marsičem podobno današnjemu. Razlike, ki se bodo pokazale skozi prispevke v glasilih, bodo predvsem v tem, da je šola danes bolj odprta v svet, kar se odraža v številnih izvedbah dni dejavnosti, ekskurzij in šol v naravi, kot tudi v sodelovanju učencev na nacionalnem in mednarodnem nivoju. V vsebini glasil ne bo mogoče opaziti izrazitega razvoja tehnike in tehnologije (npr. uporabe računalnikov in mobilnih telefonov), ki se je zgodil v vseh teh letih.

2 TEORETIČNI DEL

V osnovni šoli se o etnologiji ne učimo, zato sva se najprej pozanimali, kaj ta sploh proučuje. V Enciklopediji Slovenije sva izvedeli, da je »etnologija, pred tem tudi etnografija ali narodopisje, veda, ki preučuje **ljudsko kulturo in način življenja etničnih skupin na vseh stopnjah njihovega razvoja ter na ravni vsakdanjosti** še posebej. /.../ Vse te pojavne oblike kulture in tudi ljudsko kulturo delimo po etnoloških sistematizacijskih načelih na gmotno, družbeno in duhovno kulturo. /.../ Tematski sklopi s področja **gmotne kulture**, izoblikovani prvenstveno ob preučevanju ljudske kulture, so: poljedelstvo,

živinoreja, vrtnarstvo /.../ komunikacijska sredstva in komuniciranje, trgovina, turizem, hrana, (ljudsko) stavbarstvo, stanovanjska kultura, (ljudska) oblačilna kultura. V okvir **družbene kulture** je mogoče šteti družinske in sorodstvene zveze, proračun družine ali gospodinjstva, vzgojo /.../ vrednote in moralne norme, /.../ medsebojno pomoč, sosedstvo, fantovske in dekliške skupnosti, družbene organizacije (društva), združbe odraslih, prijateljstva, poznanstva in klike. Sestavine **duhovne kulture** so šege, navade, (ljudsko) verovanje, igre odraslih in otroške igre, ljudsko gledališče in ljudski oder, ljudski jezik, ljudsko slovstvo, ljudska glasba in glasbila, ljudski ples, ljudska likovna umetnost, ljudsko čtivo, ljudsko znanje.«¹

Etnološka sistematika je »razvrstitev kulturnih pojavov po opisani členitvi kulturološke problematike oz. opisni definiciji kulture kot seštevka kulturnega inventarja. Razvrstitev kulturnih sestavin v razdelke **materialne kulture**, **družbene kulture** in **duhovne kulture** naj bi povzela celoto družbeno-kulturne strukture in človeškega življenja skozi vidik predmetnosti oziroma okoljskega vzorca, vidik ravnanj oziroma družbenih vzorcev in skoz miselne vzorce (zamisli, nazori, tj. simbolna kultura)«.²

Posebej naju je zanimal pojem »etnologija sedanjosti«. Slovenski etnološki leksikon o tem navaja, da je **etnologija sedanjosti** »raziskovalna in strokovna usmerjenost etnoloških raziskav v sodobnost. Povezana je s kritiko do pretežnega ali celó izključnega zanimanja največjega dela starejših etnoloških metodoloških smeri za preteklost. Etnologija sedanjosti naj bi postala povsem enakovredna delu etnološke vede, ki raziskuje preteklost. Spričo težav, ki jih povzročajo razmejevanje med preteklostjo in sedanjostjo in razločki v opredelitvah predmeta etnološkega raziskovanja, je mogoče v etnologiji sedanjosti videti le raziskovalno naravnost.«³

Etnologijo torej zanima vsakdanje življenje. Slovenski etnološki leksikon pravi, da je **vsakdanje življenje** »raziskovalni koncept v etnologiji idr. humanističnih in družboslovnih vedah. V etnologiji z nekaj pomenskimi odtenki ustreza kulturi v najširšem pomenu in načinu življenja na ravni vsakdanjosti. Obsega vse manifestacije dnevnih praks in dogajanje na mikroravni, na podlagi katerih si etnologija prizadeva za posplošitve o življenjskem slogu različnih skupin prebivalstva. /.../ V vsakdanjem življenju ljudje v okviru gmotnih, izobrazbenih idr. možnosti in pripadnosti reproducirajo, ustvarjajo in spreminjajo svoje življenjske razmere; tako ga nekateri definirajo kot področje neposrednega zadovoljevanja materialnih, družbenih in duhovnih potreb. /.../ V takšnem okviru je vsakdanje življenje interpretirano kot skupek povezanih dnevnih postopkov, ki ustvarjajo celoto; to celoto je mogoče analitično razstaviti na posamična dejstva (delo, prosti čas, prehranjevanje, oblačenje itn.). V središču raziskav vsakdanjega življenja torej niso makrostrukture (zgodovina, družba, politika), temveč **vsakdanje prakse**. Pri tem je pomembno, da vsakdanje življenje odseva, ne pa tudi preslikuje, družbenozgodovinsko dogajanje na ravneh, na katere posamezniki in skupine nimajo neposrednega vpliva (npr. politika, gospodarstvo, tehnološke spremembe, mode itn.), ki pa sodoločajo njegovo podobo.«⁴

Način življenja je »oznaka za **predmet etnološkega preučevanja**. /.../ S širitvijo etnoloških raziskav na nekmečke plasti in vse skupine prebivalstva je bil v primerjavi z ljudsko kulturo vpeljan kot ustreznejši koncept. Opredeljen je bil tudi kot razmerje na življenje različnih družbenih skupin in posameznikov. Pojem *način življenja* je mogoče obravnavati v zelo širokem obsegu oziroma na več ravneh: na univerzalno-zgodovinski ravni, na ravni konkretnih zgodovinskih družb in na ravni konkretnih skupin (življenjski slogi različnih skupin in posameznikov). Nakazana širina bistveno prerašča etnološka raziskovalna prizadevanja, zato je v etnologiji govor tudi o načinu življenja na ravni vsakdanjosti in o vsakdanjem življenju.«⁵

¹ *Enciklopedija Slovenije* 3, Eg-Hab, Ljubljana, glavni urednik Marjan Javornik, urednica zvezka Alenka Dermastia, Mladinska knjiga 1989, str. 63-64.

² *Slovenski etnološki leksikon*, uredil Angelos Baš s sodelovanjem uredniških odborov, Ljubljana, Mladinska knjiga, 2004, str. 121.

³ *Slovenski etnološki leksikon*, 2004, str. 118.

⁴ *Slovenski etnološki leksikon*, 2004, str. 692.

⁵ *Slovenski etnološki leksikon*, 2004, str. 350.

Vzgoja mladih v socialistični Jugoslaviji

Za razumevanje načina življenja mladih iz leta 1972 moramo poznati nekaj značilnosti takratnega časa. Glavne značilnosti povzemava iz prispevka dr. Davida Petelina, objavljenega na portalu *Zgodovina na dlani*. »Predstave in javni govor o mladosti in mladini v Sloveniji po drugi svetovni vojni so bili, tako kot v vseh vzhodnih socialističnih družbah v tem obdobju, **podrejeni ideološkimi projektom in projekcijam**. Vloga mladine je bila integracijska in posebno prva leta po vojni izrazito produktivistična, saj so bili mladi **v prvih vrstah poveljne graditve**. Parole in argumenti, s katerimi so poskušali navdušiti mlade za delo in identifikacijo s sistemom so bile, da mladi **sami sebi gradijo boljšo prihodnost**. Ker je slovenska družba po drugi svetovni vojni razmeroma hitro napredovala, so se mladi hitro in zlahka **identificirali z družbenim sistemom, njegovimi vrednotami in cilji**. Zato je bil v slovenski družbi do srede šestdesetih let značilen *»socialni komformizem«* mladih. /.../ Toda ta proces oblikovanja mladih v posebno, homogeno družbeno skupino je potekal **pod izrednim pritiskom ideoloških in političnih institucij**. Zato na začetku ni bilo *»upornišva brez razloga«*, ki se je dogajalo v zahodnih državah petdesetih in šestdesetih let. Jugoslovanski politiki so poudarjali pozitivno podobo jugoslovanske mladine nasproti *»negativni«* podobi zahodne mladine.«⁶

Šolstvo v duhu marksistično-leninistične ideologije

»Za veliko večino obdobja šolstva v novi jugoslovanski državi je veljalo, da je bilo šolstvo vsekakor podvrženo marksistično-leninistični ideologiji, ki se je odražala tudi v strogi idejni selekciji učiteljstva. /.../ V šolah so se prvi dve leti po vojni privajali na nove razmere, potem pa so se začele šolske reforme, najprej sredi petdesetih let, nato v šestdesetih in še ena v sedemdesetih letih. Skoraj vsaka generacija povojnih otrok je bila deležna ali reforme ali pa *»reforme reforme«*. V socialistični Jugoslaviji je bila velika pozornost namenjena izobraževanju mladine v duhu komunizma in spodbujanju tradicije narodnoosvobodilnega boja (NOB), v različnih oblikah, od politizacije izobraževanja do preživljanja prostega časa. Močan vzgojni dejavnik v najrazličnejših smereh vzgojnega dela so bile množične organizacije, pionirska in mladinska na eni ter sindikalne organizacije na drugi strani. Zveza komunistične mladine Slovenije je bila politična mladinska organizacija Komunistične partije Slovenije (KPS). /.../ Po letu 1945 in prevzemu oblasti so komunisti sprejeli zakon, po katerem so bili vsi otroci v Sloveniji s starostjo 16 let avtomatično vpisani v slovensko zvezo komunistične mladine. V programu je imela zapisano zavezanost mladine k širjenju in ohranjanju idej marksizma, komunizma, revolucije in narodnoosvobodilnega boja (NOB). Leta 1948 so organizacijo preimenovali v Ljudsko mladino Slovenije, leta 1963 pa v Zvezo mladine Slovenije. /.../ Z mladinsko organizacijo je bila mišljena nekakšna množična politična šola za mlade, ki predvsem politično mobilizira in organizira mlade.«⁷

Zveza pionirjev Jugoslavije

»Pomembno vlogo v šolskem življenju je imela tudi pionirska organizacija, ki je aktivno sodelovala pri političnem delu, organizaciji razstav, telovadnih nastopov, raznih drugih prireditev, igrah, koncertih in podobno. /.../ Socialistična vzgoja in izobraževanje sta prinesla posebno organizacijo – Pionirsko organizacijo. Zveza pionirjev Jugoslavije (neuradno Titovi pionirji; kratica: ZPJ), ki je bila ustanovljena leta 1942 v Bihaću na I. kongresu Združene zveze protifašistične mladine Jugoslavije (USAOJ), je bila organizacija, ki je vključevala vse osnovnošolske otroke v socialistični Jugoslaviji. Opremljena je bila kot vzgojno-zabavna, patriotska, izven šolska organizacija. Njen smoter je bil vzgajati mladino ob sodelovanju odraslih na tradicijah NOB v zavedne državljane SFRJ. Združevala pa je osnovnošolsko mladino. Imeli so lastne uniforme; črne čevlje, modre hlače (deklice modra krila), belo srajco, rdečo rutico za vratom in modro vojaško kapo, imenovano *»titovka«*. Uporabljali so vojaški pozdrav – salutiranje s stisnjeno pestjo. Čeprav je bil sprejem med pionirje del šolskega programa in zato pravzaprav obvezen, je članstvo v Zvezi pionirjev pomenilo čast. /.../ Vsi učenci v prvem razredu osnovne šole so na dan republike, ne da bi poznali vse črke, postali člani pionirske organizacije z ritualnim polaganjem pionirske zaobljube in dobivanjem pionirskih knjižic rdeče barve enako kot partijske članske. Slovesen sprejem prvošolčkov v pionirsko organizacijo se je ohranil do konca

⁶ Dr. David Petelin: *Socialistična vzgoja v Jugoslaviji*, *Zgodovina na dlani*, 21.10.2017, <https://zgodovinanadlani.si/socialistica-vzgoja-v-jugoslaviji/> (14. 2. 2023).

⁷ Dr. David Petelin: *Socialistična vzgoja v Jugoslaviji*, *Zgodovina na dlani*, 21.10.2017.

osemdesetih let in je bil poseben dogodek. Otroci so se tedaj zaobljubili, da bodo dobri »Titovi pionirji« in da se bodo pridno učili. Častna pionirska zaobljuba se je glasila: »Pred pionirsko zastavo obljubljam, da se bom marljivo in vztrajno učil. S svojim znanjem in pridnostjo želim zdaj in ko odrastem koristiti naši socialistični domovini Jugoslaviji in vsem njenim delavnim ljudem. Obljubljam, da bom zvest tovariš in dober človek. Vse moje delo in ravnanje naj pokažeta, da sem vreden otrok svojega ljudstva in vreden član velike družine narodov, ki hočejo po poti napredka, pravice in miru.« V šolah je dežurni učenec, potem ko je učiteljica ali učitelj vstopil v razred, glasno dejal: »Za domovino!«, otroci pa so odgovorili: »S Titom naprej!« Prav tako je bil takrat obvezen v vsaki učilnici Titov portret.«⁸

Ideologizacija otroštva

»Simboli jugoslovanske realnosti – partizani, Tito, partija in revolucija so bili prisotni v imenih šol, učbenikov, literature, učnih načrtov itd. /.../ Kult Tita je bil prisoten v različnih segmentih otroštva. Prav tako so imele ekskurzije in izleti močan ideološki pečat, saj se je pogosto potovalo na »pot bratstva in enotnosti« ali »pot revolucije« – v Titov rojstni kraj Kumrovec ali v Jajce, Jasenovac, Sutjesko. Vez med otroci in zapuščino NOB-ja pod partizanskim vodstvom se je poudarjala ob vsaki priložnosti. Da bi ohranile tradicije narodnoosvobodilne borbe, so terenske organizacije Zveze borcev samo v letu 1950 pripravile 70 izletov v kraje, ki so bili prizorišče pomembnejših dogodkov v NOB. /.../ Slovenska pionirska organizacija se je osamosvojila leta 1949, na novo pa je bila organizirana dejavnost s pionirskimi starešinskimi sveti. /.../ Kasneje se je mreža pionirjev okrepila (12.000 članov) ter združevala različne dejavnosti (šahovski, pevski, dramski in fizikalni krožki). /.../ Zadnja generacija otrok, ki je bila v Jugoslaviji pred razpadom sistema vključena v pionirsko organizacijo, je krenila v šolo šolskega leta 1989/1990. /.../ V šestdesetih letih se je način življenja tudi v Sloveniji močno spremenil. /.../ Na spremembe v družbi je vplivala modernizacija na raznih področjih, večanje števila mestnega in zmanjševanje števila kmečkega prebivalstva, emancipacija žensk, vpliv novih medijev, večja mobilnost zaradi motorizacije. /.../ Leta 1968 so se – podobno kot v Franciji, Nemčiji in nekaterih vzhodnoevropskih državah – uprli študenti tudi v Jugoslaviji. /.../ Nemir mladih je v šestdesetih letih tudi v Sloveniji prerasel v pravi generacijski spor. Kavbojke, dolgi lasje, »beatlomanija«, kot so rekli posnemanju zahodne kulture mladih, so bili pravi šok za starše, še bolj pa za socialistično družbo. Mladi so poslušali radio Luksemburg, ki je ves čas vrtil zabavno glasbo. Po garažah so na jezo sosedov in staršev začeli nastajati prvi slovenski rock ansambli. /.../ Toda tudi družba je počasi srkala vase spremembe.«⁹

Zgodovina Osnovne šole Rodica

Informacije o nastanku naše šole povzemava iz zbornika, ki je izšel ob njeni petdesetletnici: »V šestdesetih letih 20. stoletja je zaradi priseljevanja ljudi na območje Jarš, Rodice in Vira število otrok na tem območju zelo hitro naraščalo. To je bil tudi eden glavnih razlogov, da so severno od zvezne ceste zgradili novo osemletno šolo, današnjo Osnovno šolo Rodica. Istočasno so zgradili tudi most za pešce čez Kamniško Bistrico, ki je šolo približal otrokom z Vira. /.../ Nova šola, zgrajena s samoprispevkom občanov, je bila na predlog domžalskih družbeno-političnih organizacij poimenovana po dolgoletnem predsedniku Josipu Brozu Titu ob njegovi 80-letnici. Tako ime je šola nosila vse do razpada države SFRJ, preimenovanje skoraj vseh šol na domžalskem območju, ki je bilo politično spodbujeno, pa je bilo objavljeno v občinskem časopisu Slamnik julija 1992. /.../ Šola je bila prvotno zgrajena za 600 učencev, a se je že kmalu po njenem odprtju pokazalo, da je premajhna. Zato so morali pouk organizirati v 1,5 izmene.«¹⁰

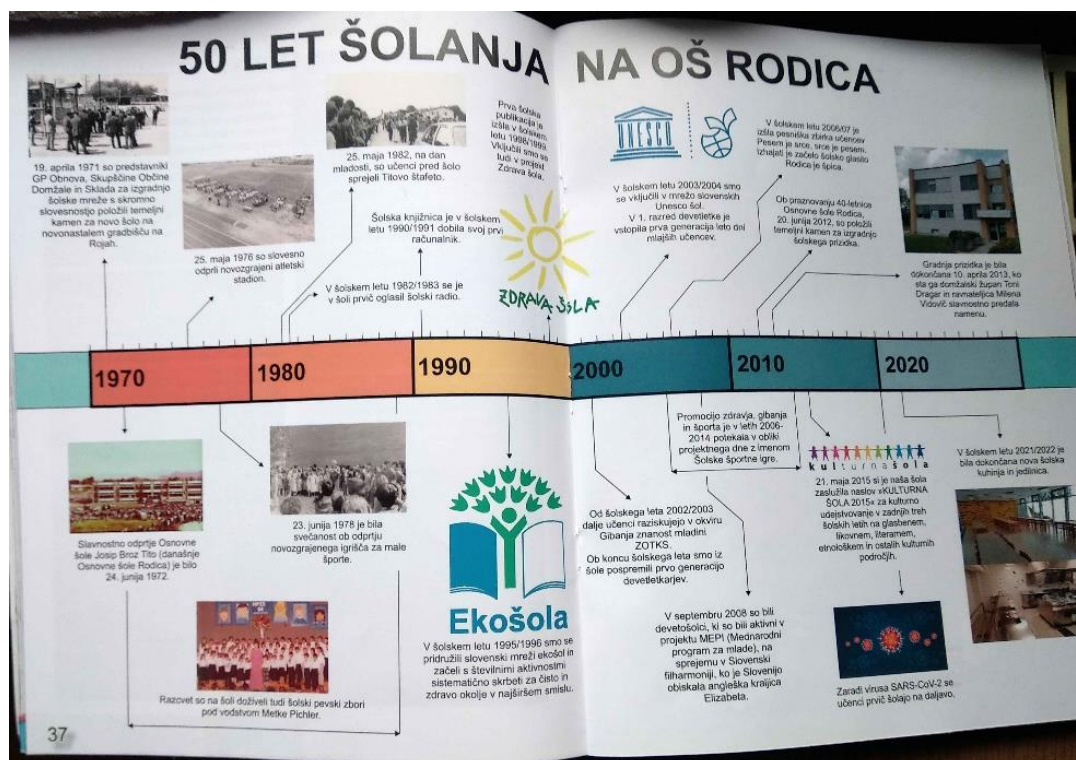
⁸ Dr. David Petelin: *Socialistična vzgoja v Jugoslaviji, Zgodovina na dlani*, 21.10.2017.

⁹ Dr. David Petelin: *Socialistična vzgoja v Jugoslaviji, Zgodovina na dlani*, 21.10.2017.

¹⁰ Zbornik ob 50-letnici OŠ Rodica, *Peto desetletje delovanja*, uredila Vilma Vrtačnik Merčun, Domžale, Osnovna šola Rodica, 2022, str. 2-3.

Slika 1: Osnovna šola Rodica ob izgradnji, junija 1972, tik pred slavnostnim odprtjem.¹¹

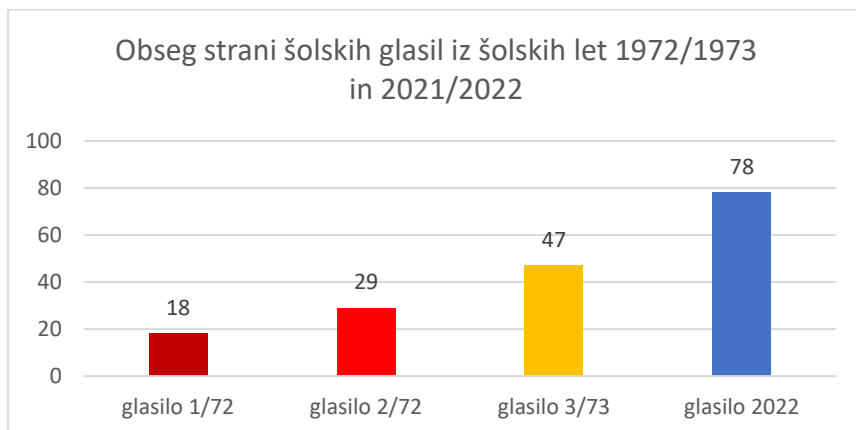

Slika 2: V šolskem glasilu *Utrip Rodice* iz šolskega leta 2021/2022 je na kratko prikazana zgodovina šole (*Utrip Rodice*, 2021/2022, leto 5, številka 1, str. 37-38).

¹¹ Vilma Vrtačnik Merčun: *Pet desetletij Osnovne šole Rodica, Zbornik ob 50-letnici OŠ Rodica, Peto desetletje delovanja*, 2022, str. 2-3.

3 RAZISKOVALNI DEL

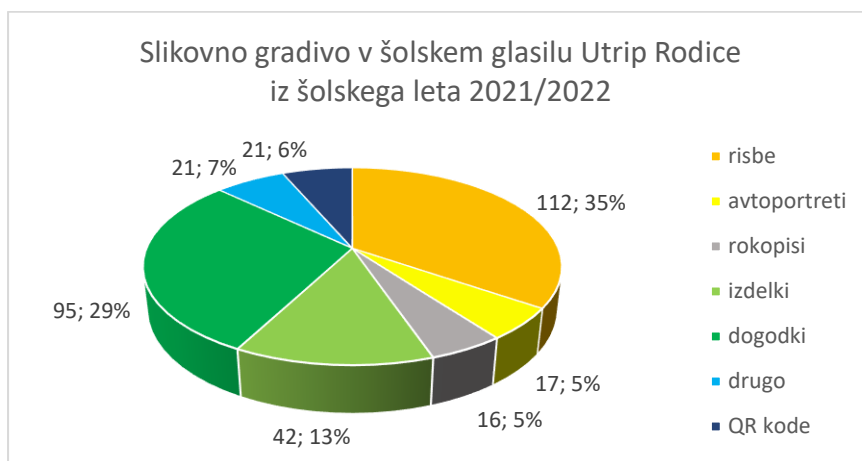
3.1 OBSEG IN LIKOVNA PODOBA ŠOLSKIH GLASIL

Prva številka šolskega glasila z naslovom *Glasilo* je izšla decembra 1972 in je obsegala 18 strani. Tiskala jo je Delavska univerza Domžale. Druga številka je izšla maja 1973 in je obsegala 29 strani. Tretja številka *Glasila* je izšla junija 1973 in je obsegala 47 strani. O morebitni tiskarni v drugi in tretji številki *Glasila* ni podatka. Na zadnjih treh straneh prve številke so sezname učencev razrednih pionirskih odborov, na zadnjih sedmih straneh tretje številke pa sezname učencev, ki so bili nagrajeni za bralno značko in razredni prvaki Vesele šole.

Glasilo Osnovne šole Rodica *Utrip Rodice* iz šolskega leta 2021/2022 obsega 78 strani, natisnilo pa ga je podjetje Artpro d. o. o.

Razumljivo je, da je tehnika izdelave glasila v zadnjih petdesetih letih izredno napredovala, zato se stara in novo glasilo zelo razlikujejo med seboj že na prvi pogled. Medtem ko je v prvih glasilih samo natipkano besedilo brez slik ali fotografij, pa v novejšem prevladuje slikovno gradivo.

Prešteli sva število fotografij in QR kod v zadnjem glasilu in dobili naslednje podatke. V glasilu *Utrip Rodice* je objavljenih 324 fotografij. Fotografirane so risbe, rokopisi, izdelki učencev in seveda tudi fotografije učencev iz različnih dogodkov ali fotoportreti.

Kakor prikazuje zgornji grafikon, je med slikovnim gradivom največ risb učencev (35 %), nato fotografij različnih dogodkov (29 %) in fotografij izdelkov učencev (13 %). Poleg teh fotografij so

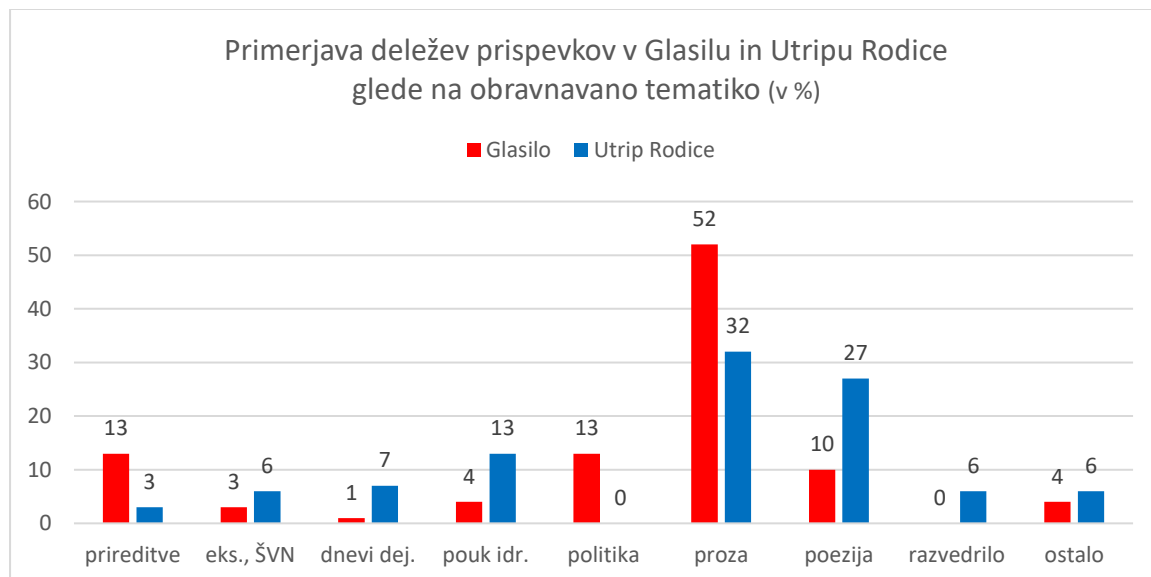
vključeni še avtoportreti učencev, npr. uredniškega odbora, športnikov šole itd. (5 %), fotografije rokopisov učencev (5 %) in različnih drugih fotografij, npr. naslovnice knjig, simboli Unesco, Zdrave in Ekošole ter Kulturne šole v časovnem pasu in igri, razne grafične oblike ob robovih glasila itd. (7 %).

3.2 VSEBINSKA PRIMERJAVA ŠOLSKIH GLASIL

Vse prispevke sva prebrali in jih uvrstili v ustrezno tematsko skupino. Število prispevkov posameznih tematskih skupin prikazujeta spodnja preglednica in grafikon.

Preglednica 1: Število prispevkov v *Glasilu* iz šolskega leta 1972/1973 in *Utripu Rodice* iz šolskega leta 2021/2022 glede na tematiko

Tema	<i>Glasilo</i> 1/72	<i>Glasilo</i> 2/72	<i>Glasilo</i> 3/73	Skupaj <i>Glasilo</i>	<i>Utrip Rodice</i> 21/22
prireditve	3	3	11	17	5
eks., ŠVN	2	0	2	4	9
dnevi dej.	0	0	1	1	10
pouk idr.	1	0	4	5	19
politika	4	12	1	17	0
proza	10	24	33	67	47
poezija	0	5	7	12	40
razvedrilo	0	0	0	0	9
ostalo	3	0	2	5	9
skupaj	23	44	61	128	148

Če primerjava vse tri številke *Glasila* iz leta 1972/1973 in *Utrip Rodice* iz lanskega šolskega leta, ugotoviva, da je bilo v *Glasilu* vključenih 128 različnih prispevkov, v *Utripu Rodice* pa 148. Zgornji grafikon prikazuje delež prispevkov glede na obravnavano tematiko. Ugotoviva lahko naslednje:

- V obeh glasilih so bili številčno najbolj zastopani spisi oziroma proza (v *Glasilu* 52 %, v *Utripu Rodice* pa 32 % prispevkov).
- V *Utripu Rodice* 27 % prispevkov predstavljajo pesmi, v *Glasilu* pa 10 %.
- Če seštejemo število prispevkov, ki govorijo o dogajanju na šoli (prireditve, ekskurzije, šole v naravi, dneve dejavnosti, pouk, projekte in drugo dogajanje na šoli), ugotoviva, da je teh

prispevkov v *Glasilu* 21 %, v *Utripu Rodice* pa 29 %. Dogajanje v šoli je torej v obeh glasilih dobro zastopano.

- V *Glasilo* ni vključenih razvedrilnih vsebin, v *Utripu Rodice* pa ni prispevkov o političnih temah.

PRISPEVKI O DOGAJANJU NA ŠOLI

Dogodke, ki potekajo na šoli in v okviru šole, sva razporedili v naslednje skupine: prireditve, ekskurzije in šole v naravi, športni in tehniški dnevi, naravoslovni in kulturni dnevi ter pouk, projekti in drugo dogajanje na šoli.

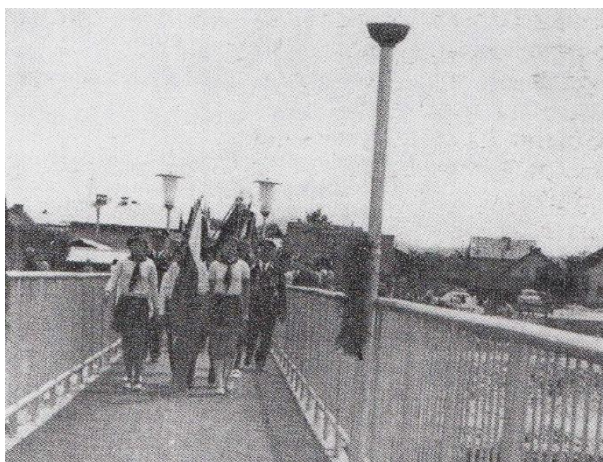
1. PRIREDITVE

Prispevke sva razvrstili glede na obravnavane tematike. V treh številkah *Glasila* iz šolskega leta 1972/1973 sva našli 17 zapisov o prireditvah, v *Utripu Rodice* iz šolskega leta 2021/2022 pa pet. V nadaljevanju bova povzeli nekaj prispevkov, ki v šolskih letih najboljše opišejo dogajanja na šoli v časovnih obdobjih, ki jih primerjava.

Šolsko leto 1972/1973

Otvoritev šole v Domžalah

»Dan pred otvoritvijo je bil zelo dolg. Komaj sem čakala naslednjega dne. Zgodaj zjutraj sem vstala in odšla pol ure prezgodaj v šolo. Šla sem k sošolki in skupaj sva odšli na zbirno mesto. Na novem mostu čez reko Bistrico so v rahlem vetru plapolale zastave. /.../ Množica ljudi se je zbrala pred novo šolo. Poslušali smo pevski zbor. Govoril je tovariš Ribičič, ravnatelj nove šole Jernej Lenič in drugi. Po kulturnem programu smo si lahko ogledali notranjost šole. Otvoritev nove šole je za občane velik dogodek, ki se ga dolgo spominjajo.«¹²

Slika 3: »Občinska skupščina je zagotovila tudi sredstva za izgradnjo mostu prek Kamniške Bistrice. Tako so omogočili dostop do nove šole otrokom s srednjega in zgornjega dela Vira.« (Vilma Vrtačnik Merčun: *Gradnja šole na Rojah*, Zbornik, 40 let delovanja OŠ Rodica, 2022, str. 11).

Gledali smo lutke iz Čehoslovaške

»Na dan pionirjev smo imeli v šoli Josip Broz Tito lutkovno predstavo. Obiskale so nas lutke iz Čehoslovaške. Napovedovala je gospa v čehoslovaškem jeziku, ki je zelo podoben našemu. ...«¹³

Komemoracija ob dnevu smrti!

»Ob 15. uri smo se zbrali pionirji ob spomeniku padlih. Položili smo jesensko cvetje pred spomenik in prižgali nešteto svečk. Tudi vaščani, ki so prišli, so prinesli mnogo cvetja in s tem pokazali spoštovanje in ljubezen do žrtev fašističnega nasilja. /.../ Nato so učenci 8. razreda deklamirali Vipotnikovo pesem

¹² Vrenjak Brigita, 6. a, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 1, december 1972, str. 2.

¹³ Velkavrh Metka, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 1, december 1972, str. 5.

Poslednja minuta in druge. Marinka, učenka 7. razreda, pa je izredno doživeto deklamirala Borovo pesem Črni možje.«¹⁴

Naša domovina praznik slavi, Proslavljali smo 29. november – dan nove Jugoslavije

»Učenci osnovne šole Josip Broz Tito smo se zbrali v večnamenskem prostoru osnovne šole. /.../ Nato so se zvrstile številne deklamacije in pesmi o domovini ter krvavem boju našega naroda. /.../ Potem so bili cicibani sprejeti v pionirsko organizacijo. Tej slovesnosti je sledila nova. Osmošolci so postali člani Zveze mladine.«¹⁵

Cicibani so postali pionirji

»... Čez nekaj trenutkov boste postali pionirji, dobili boste pionirske kape in rute, na kar morate biti ponosni. Pa ne samo to! Pionirska kapa in ruta vas obvezujeta, da se boste odslej še bolj marljivo učili in vzorno obnašali ne samo v šoli, ampak tudi doma ter na cesti. ...«¹⁶

Nova šola Šlandrove brigade

»Na slovenski kulturni praznik, 8. februarja, smo odprli novo šolo v Domžalah ob Bistriški cesti. /.../ Ob desetih dopoldne smo se zbrali v avli nove šole, kjer so bile razstavljene fotografije borcev in portret Slavka Šlandra. Na začetku je govoril tovariš ravnatelj. Pozdravil je vse prisotne in povabljene, posebno pa nekdanje borce Šlandrove brigade. Pevski zbor je zapel nekaj pesmi ob spremljavi harmonik, klavirja in violin. Nastopili so še recitatorji. Govoril je nekdanji borec Šlandrove brigade.«¹⁷

Oj, ti pust, ti čas presneti

»Na pustno nedeljo so v Domžalah priredili karneval pustnih mask. Maškare so spremljali godbeniki.«¹⁸

Praznujejo naše mame, žene, dekleta – Nov vrtec za naše cicibane

»V sredo, 7. marca, smo se zbrali na desnem bregu Kamniške Bistrice. Odšli smo čez most proti novozgrajenemu vrtcu. Z uvodnim govorom je začel predsednik krajevnega skupnosti Vir, tovariš Pangeršič. Vrtec se imenuje po zaslužnem zdravstvenem delavcu dr. Pavlu Lunačku – Igorju. Nato so nastopali otroci iz vrtca Vir in učenci osnovne šole Josip Broz Tito. Slovesnost so zaključili učenci Zavoda za glasbeno izobraževanje Domžale. Končno smo si ogledali še notranjost vrtca. Ugajali so nam lepi prostori. Malčki se bodo v novem vrtcu gotovo dobro počutili. Ob 8. marcu je bil nov vrtec za naše mame najlepše darilo.«¹⁹

Literarni večer: Srečanje s pesnikom Nikom Grafenaurejem

»Že takoj na začetku šolskega leta je pionirska organizacija naše šole poslala pismo Društvu književnikov iz Ljubljane, v katerem je izrazila željo, da bi se radi sestali z našimi pesniki in pisatelji. Naši želji so ugodili in tako smo v petek, 16. marca, slavili pomemben dogodek: imeli smo literarni večer s pesnikom Nikom Grafenauerjem. Z burnim aplavzom smo ga pozdravili v večnamenskem prostoru, ki je bil zaseden do zadnjega sedeža. Predstavil ga je tov. ravnatelj Jernej Lenič, literarni večer pa je nadaljeval pesnik sam.«²⁰

¹⁴ Dušica Vrenjak, 5. a, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 1, december 1972, str. 11.

¹⁵ Marta Pirnat, 8. b, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 2, maj 1973, str. 2.

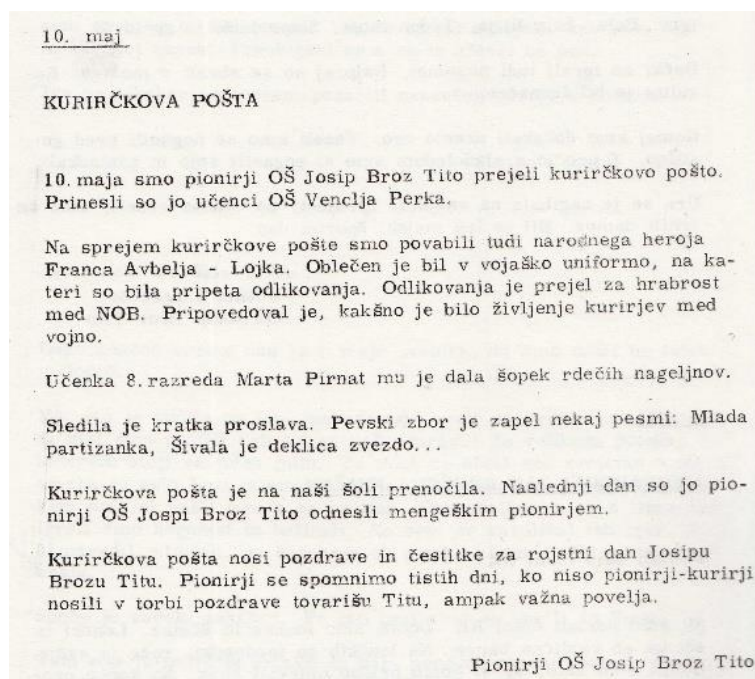
¹⁶ Marta Pirnat, 8. b, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 2, maj 1973, str. 2.

¹⁷ Ivan Grilj, 3. a, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, str. 3.

¹⁸ Majda Zore, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, str. 3.

¹⁹ Ivan Grilj, 3. a, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, str. 6.

²⁰ Marta Pirnat, 8. b, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, str. 6.

Slika 4: Primer prispevka iz Glasila, 10. maj: Kurirčkova pošta, Glasilo 3, junij 1973, str. 19.

10. maj: Kurirčkova pošta

»10. maja smo pionirji OŠ Josip Broz Tito prejeli kurirčkovo pošto. Prinesli so jo učenci OŠ Venclja Perka. Na sprejem kurirčkove pošte smo povabili tudi narodnega heroja Francja Avblja Lojka. Oblečen je bil v vojaško uniformo, na kateri so bila pripeta odlikovanja. /.../ Pripovedoval je, kakšno je bilo življenje kurirjev med vojno. /.../ Sledila je kratka proslava. Pevski zbor je zapel nekaj pesmi: Mlada partizanka, Šivala je deklica zvezdo ... Kurirčkova pošta je na naši šoli prenočila. Naslednji dan so jo pionirji OŠ Josipa Broza Titu odnesli mengeškimi pionirjem. Kurirčkova pošta nosi pozdrave in čestitke za rojstni dan Josipu Brozu Titu. Pionirji se spomnimo tistih dni, ko niso pionirji-kurirji nosili v torbi pozdrave tovarišu Titu, ampak važna povelja. ...«²¹

Sodeloval sem v kurirčkovi pošti

»Precej nas je skrbelo, če bomo srečno predali torbo. Ucvrli smo jo kar čez njive in travnike. Tik pred krajem predaje pa nas je ustavil neznan glas: »Geslo!« Bila je zaseda. Hoteli so nam vzeti torbo, vendar mi je nismo imeli. Imela jo je učenka, ki je šla po drugi poti in še ni prispela na cilj. Prebili smo se skozi njihov obroč. Kurirčkove torbe ni bilo nikjer, četa pionirjev iz Mengša pa se je vedno bolj bližala. Nenadoma pride pionirka s kurirčkovo pošto in vnel se je ponovno boj. S težavo smo osvobodili torbo in jo podelili pionirjem iz Mengša. Le-ti so nas povabili v šolo. /.../ V šoli so nam priredili kratek program in nas povabili na zakusko. Opoldne smo se vedri vračali domov.«

Dragi pionirji, mladinci, tovarišice in tovariši, spoštovani gostje!

»Dan mladosti je vsakoletni praznik predvsem naše mladine, ki ga praznuje v najlepšem mesecu, mesecu sonca, pomladne toplote in pestrega cvetja, v mesecu maju. /.../ Še prav posebej svečano praznujemo letošnji praznik na naši šoli J. B. Tito. Ne le zato, ker imamo do Tita še posebno obveznost in dolžnost zaradi imena naše šole, ampak tudi zato, ker bomo razvili nov prapor pionirskega odreda.«²²

²¹ Pionirji OŠ Josip Broz Tito, Glasilo, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, str. 19.

Marjan Križnar, 5. a, Glasilo, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, str. 20.

²² Govor tov. ravnatelja Jerneja Leniča na dan mladosti v domžalski dvorani, Domžale, 25. 5. 1973, Glasilo, Osnovna šola Josip Broz-Tito, leto 1972–73, št. 3, junij 1973, str. 23.

Šolsko leto 2021/2022

Decembrska (virtualna) proslava

»Decembrsko proslavo ob dnevu samostojnosti in enotnosti smo si (ponovno) ogledali kar po spletu. Vita in Niko, učenca 5. b razreda, sta nas popeljala v preteklost in nas spomnila, zakaj je praznik tako pomemben za Slovence in komu/čemu vse smo lahko hvaležni, da imamo svojo državo, svoj jezik. Uživali smo v doživetih recitaciji nam znanih in manj znanih domovinskih pesmi, navduševali smo se nad izvirnimi origami izdelki, ki so jih izdelali učenci 6. b, in občudovali lepote Slovenije. V drugem delu proslave nas je ravnateljica v svojem nagovoru opozorila na trenutno stanje neenotnosti pri Slovencih in izrazila željo po boljšem jutri. ...«²³

Anja Štefan in Marko Hatlak na naši šoli

»V četrtek, 12. maja 2022, sta učence 1. triletja z avtorsko predstavo Bobek in barčica razveselila vrhunski ustvarjalca. Anja Štefan, pravljíčarka, pesnica, pripovedovalka, pevka in dobitnica letošnje nagrade Prešernovega sklada za prispevek k slovenski mladinski književnosti, ter Marko Hatlak, koncertni harmonikar in pedagog, sta med nas s svojo ljubeznivo prisotnostjo in preprostostjo izrazne moči prinesla svežino in radost. Lepo je bilo videti in doživeti otroke, ki so odprtih oči, ušes in ust poslušali in sodelovali pri glasbeno pripovedovalskem srečanju. ...«²⁴

Ugotovitve:

Če primerjava dogodke, ki so se na naši šoli zgodili pred petdesetimi leti in danes, med njimi ugotavlja podobnosti in razlike. Podobnosti so:

- Nekoč, pred petdesetimi leti, so gledali podobne predstave kot danes,
- pred prvim novembrom so imeli komemoracijo na Viru in v Jaršah, tako je še danes,
- tako takrat kot danes so šolo obiskovali pesniki, pisatelji in glasbeniki (leta 1973 pesnik Niko Grafenauer, leta 2022 pravljíčarka Anja Štefan, glasbenik Mark Hatlak in pisateljica Maša Ogrizek).

Opažava pa naslednje razlike:

- Pred petdesetimi leti so proslavljali druge državne praznike in ob drugih dneh kot danes: takrat so 29. novembra praznovali dan republike in 25. maja dan mladosti, danes pa 26. decembra praznujemo dan samostojnosti in enotnosti, 25. junija pa dan državnosti.
- 29. novembra so prvošolce, ki so jih imenovali cicibani, sprejeli v pionirje, osmošolce pa so sprejeli v mladince. Danes takih prireditvev nimamo.
- Posebnost je bila tudi kurirčkova pošta, ki so jo v maju sprejeli od OŠ Venclja Perka in jo predali mengeški šoli. Meniva, da danes ni prireditve, ki bi jo lahko primerjali s kurirčkovo pošto.
- V prvem šolskem letu delovanja naše šole so v okolici odprli novo osnovno šolo (danes OŠ Domžale) in nov vrtec na Viru, kar kaže na veliko novogradenj v tistem času. Danes je opaziti manj novogradenj javnih ustanov.
- V zadnjem šolskem letu smo imeli zaradi epidemije covida-19 virtualne proslave, ki jih nekoč ni bilo. Za izvedbo virtualnih predstav takrat ni bilo potrebe, če pa bi ta bila, te ne bi bile možne, saj tehnologija še ni bila tako razvita kot danes.

2. EKSURZIJE IN ŠOLE V NARAVI

V šolskih glasilih so učenci pisali tudi o izvedenih ekskurzijah in dogodkih na šolah v naravi. V *Glasilu* iz šolskega leta 1972/1973 sva našli štiri prispevke o ekskurzijah in prav tako štiri v *Utripu Rodice*. Poleg tega je v slednjem še pet zapisov o šoli v naravi, ki jih v številkah *Glasila* ni. V nadaljevanju izpostavlja nekaj opisov ali citatov iz teh prispevkov.

²³ Maja Krempel, *Utrip Rodice*, glasilo OŠ Rodica 2021/2022, str. 6.

²⁴ Ema Cerar, *Utrip Rodice*, glasilo OŠ Rodica 2021/2022, str. 8.

Šolsko leto 1972/1973

V deželi sonca in brez

Opisana je ekskurzija v Belo krajino, ki je potekala v megli. Postanki: Metlika (Belokranjski muzej na gradu), Črnomelj (ogled z avtobusa), Vinica (ogled rojstne hiše Otona Župančiča).²⁵

Na Gorenjskem je fletno

Opisana je ekskurzija na Gorenjsko: Vrba (Prešernova rojstna hiša, vaška lipa), mejni prehod v Ratečah, izvir Save Dolinke, Planica, Tamar, Bled, Begunje.²⁶

Po zeleni Štajerski

»23. marca smo se vsi trije četrti razredi odpeljali na ekskurzijo po zeleni Štajerski. Peljali smo se po zvezni cesti Ljubljana–Maribor. Pot nas je vodila mimo Trojan v Celje. V Šempetru smo videli rimske izkopenine, v Levcu veliko letališče, v Žalcu pa obsežne hmeljske nasade. Zapeli smo narodno: Od Celja do Žalca ... Pripeljali smo se v Celje /.../ Pred Starim piskrom smo zagledali spomenik Antonu Aškercu ... /.../ Pozornost so vzbudile tudi razvaline celjskega gradu. Spomnili smo se Veronike Deseniške. Krenili smo mimo Slovenske Bistrice in Kidričevega v Ptuj. /.../ Peljali smo se čez nov most, ki je bil zgrajen čez široko reko Dravo. V Ptuj smo se ustavili na starem gradu. /.../ Ponovno smo se ustavili pri hidroelektrarni Mariborski otok. /.../ Po kosilu smo se odpeljali na velenjsko igrišče, kjer smo se igrali.«²⁷

Šolsko leto 2021/2022

KSEVT Vitanje

»V Vitanju smo si 6. 4. ogledali Kulturno središče evropskih vesoljskih tehnologij (KSEVT). Vodička nam je najprej predstavila robota, ki smo mu/ji postavljali vprašanja v angleščini, on/ona pa je nanje odgovarjala. Na ogledu smo videli veliko razstavo slik, povezanih z vesoljem, satelite, ogledali smo si življenje na Mednarodni vesoljski postaji, kako so celine propadle zaradi vulkanov. V manjši okrogli sobi smo se posedli na tla in okrog nas so začeli krožiti planeti, zvezde – kot bi bili v vesolju. ...«²⁸

Šola v naravi, ŠVN Bohinj

»Če si želite vožnje s kanujem po jezeru ali pohajkovanje po čudoviti naravi, je Bohinj pravi kraj za vas! Bohinj vas bo očaral s čudovito naravo in velikim lesketajočim jezerom. Je del Triglavskega narodnega parka in zato ima veliko živali, ob katerih lahko uživate.«²⁹

Nepozabna ekskurzija v München

»V zgornjih jutranjih urah smo se v sredo, 18. maja, odpravili na pot v München, ki jo je organizirala učiteljica nemščine, Teja Gostinčar. ...«³⁰

Ugotovitve:

O izvedenih ekskurzijah so pisali že učenci pred petdesetimi leti. Zanimivo je, da so že takrat obiskali Ptuj in Vrbo, kraja, ki ju obiskujemo še danes. Med ekskurzijami je v šolskem letu 2021/2022 tudi ekskurzija v tujino, kakršne pred petimi desetletji niso imeli.

Razlika med glasili je v velikem številu prispevkov o šolah v naravi, ki so bili objavljeni v *Utripu Rodice*, v *Glasilu* pa takih prispevkov ni. Zato sklepava, da pred petdesetimi leti učenci niso hodili v šole v naravi.

²⁵ Marta Pirnat, 8. b, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 1, december 1972, str. 6.

²⁶ Učenci 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 1, december 1972, str. 7.

²⁷ 4. razredi OŠ JBT, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, str. 9.

²⁸ Emma Pernek, 6. b, *Utrip Rodice*, glasilo OŠ Rodica 2021/2022, str. 17.

²⁹ Lara Burkelca, 7. b, 11. 4. 2022, *Utrip Rodice*, glasilo OŠ Rodica 2021/2022, str. 25.

³⁰ Andraž Podpeskar, 8. c, *Utrip Rodice*, glasilo OŠ Rodica 2021/2022, str. 28.

3. DNEVI DEJAVNOSTI

Med dneve dejavnosti štejemo športne, tehniške, naravoslovne in kulturne dneve. V šolskem glasilu iz šolskega leta 1972/1973 je bil objavljen prispevek o športnem dnevu, ki so ga imeli na igrišču pri Repovžu v Domžalah. Drugih prispevkov o dnevih dejavnosti ne najdemo, v *Utripu Rodice* pa je deset takih prispevkov. V nadaljevanju pa navajava citate iz teh prispevkov.

Šolsko leto 1972/1973

Majski športni dan

»Prvo majsko soboto smo imeli učenci OŠ Josipa Broza Tita športni dan. Učenci tretjih in četrtnih razredov smo odšli na domžalsko igrišče pri Repovžu. Tam je gostišče, kegljišče in bazen. Najprej smo se vadili v teku, metali žogice in skakali v daljino. /.../ Dečki so igrali nogomet. Najprej so se zbrali v moštvo. Rezultat je bil izenačen. Komaj smo dočakali deseto uro. Veseli smo se nagnetli pred gostilno. Z oro in sladoledom smo si pogasili žejo in se posladkali.«³¹

Šolsko leto 2021/2022

Srečanje s parašportniki

»V letošnjem aprilu smo se ponovno srečali s člani Zveze za šport invalidov, ki so za petošolce izvedli paraolimpijski športni dan. Dejavnost je vključevala predstavitev paraolimpijskega športa, preizkus športov v telovadnici in predstavitev športno-življenjske zgodbe parašportnika. Tokrat smo gostili uspešno paraolimpijko Leno Gabršček, kapetanko ženske reprezentance v odbojki sede.«³²

Ustvarjali smo za nasmeh in boljši jutri

»Tudi tokrat smo uvod v praznični december naredili kar v okviru tehničnega dne. Tradicionalno izdelovanje izdelkov za božični sejem je letos zamenjalo izdelovanje voščilnic za starejše občane ter izdelovanje ladjic za projekt, v katerega smo bili vključeni. Za konec smo učenci okrasili še svoje učilnice. Vzdušje je iz ure v uro postajalo bolj praznično.«³³

Glasbeno-gledališka predstava "Tesla"

»29. 3. 2022 smo se vsi šestošolci in sedmošolci odpravili na zanimiv kulturni dan. V Cankarjevem domu v Ljubljani smo si ogledali glasbeno-gledališko predstavo »Tesla«, ki je predstavljala življenje in predvsem delo velikega izumitelja Nikole Tesla. Janez Dovč nam je pokazal, da se fizika in glasba lahko združita. Med predstavo smo videli veliko zanimivih »inštrumentov« ... /.../ Predstava je bila zelo zanimiva in predvsem poučna. Zdaj vem precej več o Tesli, fiziki in glasbi.«³⁴

Ugotovitve:

- Ugotavlja, da prispevki o športnih dnevih danes govorijo predvsem o pohodih (ob Kamniški Bistrici, na Mengeško kočo, Šumberk), nekoč pa so pisali o športnem dnevu v Domžalah, na katerem so se učenci preizkusili v atletiki.
- V *Glasilu* ni omembe tehniških dni, v *Utripu Rodice* pa je naveden opis tehniškega dneva, na katerem so učenci izdelovali papirnate ladjice in voščilnice za starejše občane ter opis tehniškega dneva v Tehničnem muzeju v Bistri.
- Danes učenci v okviru naravoslovnih in kulturnih dnevor pogosto obiskujejo muzeje in druge ustanove (Hiša eksperimentov, Šolski muzej, Mozirski gaj, Cankarjev dom) ali pa ostanejo v šoli in oblikujejo glino. V glasilih iz šolskega leta 1972/1973 ni prispevkov o naravoslovnih in kulturnih dneh.

³¹ Učenci 4. razredov, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, str. 17-18.

³² Maja Petek Tomšič, *Utrip Rodice*, glasilo OŠ Rodica 2021/2022, str. 21.

³³ Brina Umek, 9. b, *Utrip Rodice*, glasilo OŠ Rodica 2021/2022, str. 5.

³⁴ Iza Bečan, 6. b, *Utrip Rodice*, glasilo OŠ Rodica 2021/2022, str. 14.

4. POUK, PROJEKTI IN DRUGO DOGAJANJE NA ŠOLI

Vse ostale prispevke, ki so se nanašali na ostalo dogajanje v šoli, sva uvrstili v to tematsko poglavje. V *Glasilu* sva našli pet takšnih prispevkov, v *Utripu Rodice* pa 19. Izpostavljamo nekaj citatov iz teh prispevkov.

Šolsko leto 1972/1973

Ob podelitvi bralnih značk in plaket

»Tudi na naši osnovni šoli je stekla akcija za pridobitev bralnih značk in plaket za tiste, ki se drugič udeležujejo te lepe akcije. Pridobiti katerokoli bralno značko ali plaketo zanje ni tako lahka in enostavna stvar ...«³⁵

9. april: Podelitev Kersnikovih bralnih značk

»Pouka prost dan za »značkarje«! V ponedeljek, 9. aprila, je tovariš ravnatelj Jernej Lenič, podelil pridnim bralcem Kersnikove bralne značke in plakete. Ob koncu slovesnosti je povedal, a je za značkarje 10. april pouka prost dan. Vabljeni pa smo bili na prireditev v kinodrorano v Radomlje. /.../ Prireditev se je začela ob 11. uri. Na oder je prišel pesnik Tone Pavček in štirje igralci iz ljubljanskega mladinskega gledališča: Alja Tkalčeva, Sandi Pavlin, Jože Mraz in igralec, ki ga nisem poznala.«³⁶

8. maj: Mednarodni dan Rdečega križa

»Ta teden smo postali člani RK. Dobili smo lončke in krtačke. Na lončkih so bile različne slike: muce, kužki, rožice, sadje in pajacki. Krtačke smo dobili zato, da si bomo redno umivali zobe. Na koncu smo bili pogoščeni.«³⁷

Poročilo šahovskega krožka

»Občinsko tekmovanje je bilo 14. aprila v domžalski dvorani. Tu smo zasedli PRVO mesto. Udeležili smo se še prvenstva ljubljanskih občin in dosegli PETO mesto. /.../ Poprej smo vadili skoraj vsak dan. /.../ Šahovsko društvo ima sedaj 13 članov.«³⁸

Šolsko leto 2021/22

Otroški pevski zbor

»... Kar nas navdaja z neznanskim ponosom, pa je (končno) koncertni recital skladb prof. Tomaža Habeta, na katerem bomo 14. junija 2022 predstavili zbirko skladb Zvezdice, zvezde, Sonce, planeti. V njej je nekaj skladb posvečenih prav našemu zboru, kar je izjemen poklon. Zato se trudimo, da bomo skladbe predstavili z zanosom in častno. Pravi dan, ob polni luni. ...«³⁹

Zelena konferenca

»Erasmus+, Zelena konferenca za mlade (Youth Green Conference), je petdnevni projekt, ki bo potekal septembra 2022 in bo omogočal, da se bomo mladi iz različnih držav povezali in govorili teh razpravljali o naravi in življenju. V ponedeljek, 2. maja, sem z Evo Horvat (Zavod Revivo) potovala v Avstrijo blizu mesta Tamsweg. Tam sem spoznala vsem ambasadorje, voditelje in predstavnike štirih držav; Avstrije, Nemčije, Italije in Ukrajine. Skupaj je in bo sodelovalo pet držav, vključno s Slovenijo.«⁴⁰

Tradicionalni slovenski zajtrk

»Projekt Tradicionalni slovenski zajtrk izvajamo tretji petek v novembru, že deseto leto. Kot večino let smo zajtrk tudi letos ponudili kot malico, saj tako prihranimo živila, ki bi drugače končala v bioloških odpadkih, pa tudi čas, potreben za pripravo dveh obrokov. /.../ V tednu izvedbe tradicionalnega zajtrka

³⁵ Govor ravnatelja Jerneja Leniča ob podelitvi bralnih značk, *Glasilu*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, str. 11.

³⁶ Učenci 4. razreda, *Glasilu*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, str. 13.

³⁷ Irena Mrčun, 1. b, *Glasilu*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, str. 18.

³⁸ Marko Bergant, predsednik šahovskega kluba, *Glasilu*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, str. 40.

³⁹ Ema Cerar, zborovodkinja, *Utrip Rodice*, glasilu OŠ Rodica 2021/2022, str. 13.

⁴⁰ Eva Raspet, 7. c, *Utrip Rodice*, glasilu OŠ Rodica 2021/2022, str. 11.

smo pri naravoslovnem dnevu na temo zdrave prehrane kuhali marmelado iz ekoloških jabolk. Pri šolskih kosilih pa smo ponudili nekaj tradicionalnih slovenskih jedi.«⁴¹

Pazi, svetloba!

»V okviru mednarodnega projekta Young reporters for environment so učenci astronomije /.../ in šolskega novinarstva /.../ sodelovali z vrstniki iz turške šole Izmir Private Cakabey Middle School na skupno temo svetlobnega onesnaženja. /.../ Čeprav smo mislili, da dobro obvladamo angleščino, samo spoznali, da ni tako enostavno, sploh ko gre za strokovno temo. Kljub vsemu je bila to za vse nova, zanimiva in pestra izkušnja. Spoznali smo, da so naši turški vrstniki izredno komunikativni, prijazni in željni spoznati Slovenijo.«⁴²

Vtisi z NPZ

»Pri pouku slovenščine smo vadili za NPZ in to se mi je zdelo pomembno, ker sem naloge že poznala. Pri reševanju mi je šlo dobro, ampak mi je zmanjkalo časa, saj smo morali veliko pisati. ...«⁴³

Slika 5: Primer prispevka iz *Utripa Rodice*. S skeniranjem QR kode lahko z branjem prispevka nadaljujemo na pametnem telefonu.⁴⁴

Ugotovitve:

Tudi tu lahko najdeva nekaj vzporednic med dogajanjem v šoli pred petdesetimi leti in danes.

- V obeh obdobjih z različnimi dejavnostmi obeležujemo mednarodne dneve. Prispevek iz starejšega glasila je tako predstavil obeleževanje mednarodnega dneva Rdečega križa, v okviru katerega so učence včlanili v organizacijo Rdeči križ. V *Utripu Rodice* spoznamo dejavnosti in izdelke učencev ob mednarodnem dnevu strpnosti.
- V prispevkih opisujejo tudi uspehe na različnih tekmovanjih in v okviru bralnih značk. V starejših glasilih spoznamo takratna priznanja za bralno značko in ugotovimo, da so imeli tudi Kersnikovo bralno značko in tekmovanje v šahu. V *Utripu Rodice* najdemo uspehe učencev na različnih tekmovanjih, na primer v Malih sivih celicah, v nogometu, navedeni so tudi športniki šole in dosežki mladih raziskovalcev ter pevcev šolskega otroškega pevskega zbora.

Obstajajo pa tudi številne razlike med dogajanjem pred petdesetimi leti in danes. V starejših glasilih ni vključenih naslednjih dejavnosti, ki so vključene v najnovejšega:

- mednarodno sodelovanje učencev v mednarodnih projektih (Zelena konferenca, sodelovanje učencev šolskega novinarstva z vrstniki iz Turčije),

⁴¹ Meta Maček, *Utrip Rodice*, glasilo OŠ Rodica 2021/2022, str. 36.

⁴² Ekipa sodelujočih v projektu, *Utrip Rodice*, glasilo OŠ Rodica 2021/2022, str. 31.

⁴³ Eva Gabrovec, 9. c, (in še vtisi petih drugih učencev), *Utrip Rodice*, glasilo OŠ Rodica 2021/2022, str. 72.

⁴⁴ *Utrip Rodice*, glasilo OŠ Rodica 2021/2022, str. 31.

- dejavnosti, ki potekajo v okviru slovenskih projektov (Tradicionalni slovenski zajtrk, Varno v šolo),
- druge posebnosti in zanimivosti šolskega življenja: nočitev pevcev v šoli, utrinki s pouka in podaljšanega bivanja, obeleževanje pusta, vtisi o nacionalnem preverjanju znanja (NPZ) in zgodovini šole (zgodovinski trak).

5. POLITIČNE TEME

V glasilih iz šolskega leta 1972/1973 sva našli veliko prispevkov o predsedniku Titu ter o političnem stanju na Koroškem in po svetu, ki so jih napisali predvsem člani kluba OZN. Skupaj je takšnih 17 prispevkov, medtem ko političnih tem v glasilu *Utrip Rodice* ne najdeva. Spodaj navajava dva citata iz teh prispevkov.

Šolsko leto 1972/1973

Dragi tovariš Tito!

»V maju, mesecu mladosti, cvetja in ljubezni, praznuješ svoj 81. rojstni dan. Mi – pionirji s šole, ki nosi tvoje ime, ti iskreno čestitamo, saj je tvoj praznik tudi naš praznik. Obljubljamo ti, da bomo nadaljevali z velikim delom, ki so ga naši dedje in očetje začeli pred več kot tremi desetletji. Negovali bomo našo kulturno dediščino. Skromni bomo do sebe, toda nikdar do položaja, ki ga zavzemamo v družbi. Vse te obljube ti pošiljamo skupaj s pozdravi in željo, da bi se tvoja pot, ki vodi tako strmo navzgor, še dolgo ne končala.«⁴⁵

Protestno pismo, poslano Republiškem odboru OZN in Zavodu za šolstvo SRS

»Iz časopisnih, radijskih in televizijskih oddaj smo vsakodnevno seznanjeni z žalostnimi dogodki na avstrijskem Koroškem. /.../ Obračamo se na vse naše vrstnike, učence osnovnih šol v Avstriji, ki si kakor mi želijo mir doma in v svetu, prispevajte svoj delež, da se nasilje in pritisk nad koroškimi Slovenci konča. Vsi skupaj povejmo tistim v Avstriji, ki kalijo mir in ne spoštujejo določil podpisane državne pogodbe, da nočemo nasilja, da je naš in vas skupni cilj mir, medsebojno razumevanje in mirno sožitje slovenske manjšine z Avstrijci.«⁴⁶

Tak program so pripravili člani kluba OZN za dan vietnamskega ljudstva

Sledijo pesmi in dvogovori ter različne zgodbe. Med drugim tudi naslednji zapis: »Vietnamci se junaško bojujejo za svojo svobodo. Mnogi Amerikanci so proti vojni. Doma v ZDA prirejajo demonstracije in shode, kjer protestirajo proti nasilju in vojni v Vietnamu. OZN si na raznih sestankih prizadeva, da bi dosegla mir. Žal pa imajo glavno besedo v OZN velesile, ki imajo od vojne dobiček. /.../ Kljub vsem grozotam so Vietnamci veseli. Radi pojejo in se veselijo, ker upajo, da bodo enkrat zagotovo zmagali in dočakali svobodo.«⁴⁷

Ugotovitve:

Iz teh zapisov izvemo:

- da je takratni predsednik države (SFRJ) Josip Broz Tito v letu 1973 praznoval 81. rojstni dan,
- da so bile v tistem času za Slovence, živeče na avstrijskem Koroškem, zaostrene razmere in
- da je v Vietnamu potekala vojna.

6. PROZA (SPISI)

V šolskih glasilih vedno lahko preberemo veliko proze in poezije učencev. V obravnavanih glasilih je bilo objavljenih 114 proznih prispevkov; raznih zapisov o življenju doma, na potovanjih in o drugih zanimivih dogodkih, pa tudi fantazijskih spisov, ki naju za namene te raziskovalne naloge niso zanimali.

⁴⁵ Pionirji OŠ Josip Broz Tito Domžale, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, maj 1973, 22–23.

⁴⁶ Domžale, 24. 10. 1972, predsednik kluba OZN – Zorman Marinka, predsednik PO – Vrenjak Duša, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 1, december 1972, str. 4.

⁴⁷ Klub OZN, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 2, maj 1973, str. 26–27.

V *Glasilu* je bilo 67 spisov, v *Utripu Rodice* pa 47. V nadaljevanju se bova osredotočili le na zapise, ki govorijo o načinu življenja otrok in njihovih družin.

Šolsko leto 1972/1973

Spomnili smo se pokojnih sorodnikov, znancev in prijateljev!

Zapisa ob dnevu spomina na mrtve: »Minilo je že šesto leto, ko tudi jaz pojdem na grob mojega očka. Prižgem mu svečke in položim šopek nageljnov. Bil je žrtev prometne nesreče.«⁴⁸
»Na dan mrtvih sem šla na pokopališče v Dob. Tu je pokopan moj dedek. Ko sem prižgala sveče na njegovem grobu, mi je živo stopil pred oči. Spominjala sem se njegovega prijaznega zgubanega obraza. Nehote so mi stopile solze v oči. Mračilo se je. Kako lepo je bilo gledati množico prižganih svečk! Kamor sem pogledala, sami plamenčki.«⁴⁹

31. oktober – dan varčevanja, Moj hranilnik

»Doma imam hranilnik. Je železen in rdeče barve. Kupila mi ga je teta za šesti rojstni dan. V njem hranim sedemdeset starih tisočakov. Ima ročko in luknjico, skozi katero mečem denar. Hranilnik je težak. Odpre se s ključkom, ki ga imajo na banki. Znašla sem se in sem zbežala denar čez luknjico. Tako je bilo vedno manj denarja, ki sem ga zapravila za sladkarije. Mamica je opazila mojo zvijačo in me zelo okregala. Poučila me je, da ne smem zapravljati po nepotrebnem. Nekaj denarja imam v KB Domžale. Polovico denarja pa sem dala za šolske knjige in zvezke. Nekaj pa tudi za plašč. Banka nam daje na naše vloge določene obresti. Še naprej bom pridno varčevala. Kdor pridno varčuje, si lahko kupi, kar potrebuje.«⁵⁰

Moj vzgojitelj!

»Večina ljudi ima svojega vzornika. Imajo človeka, ki bi mu bili radi podobni, radi bi imeli njegove lastnosti. Nekaterim je vzornik kak igralec, pevec, oče ali mama. Meni je bil vzornik moj profesor. V šestem razredu osemletke me je učil slovenski jezik. ... Dolgo časa je služboval kot učitelj in vzgojil je mnogo dobrih ljudi. Pri njem sem najbolj cenila njegovo znanje, izkušnje in razumevanje. Ni bil strog, vendar je znal z lepo besedo doseči več kot nekateri s palico. Žal mi je bilo, ko smo odšli v novo šolo, kajti on je v meni vzbudil veliko ljubezen do materinega jezika. Ni nas učil z besedami, ampak z dejanji. On mi je pokazal pot, ki me bo vodila skozi življenje.«⁵¹

Mamica mi je pripovedovala

»Med vojno so Dolenjsko zasedli Nemci. Mnoge Slovence so izseljevali, pošiljali v taborišča smrti v Nemčijo. Tudi našo družino so Nemci odselili v Nemčijo. Živina je morala ostati doma. Neki Nemec je bil zelo kosmat in je imel veliko brado. Z ostrim pogledom je opazoval vse, kar se je godilo. Kar naprej je vpil, naj pohitimo. Prišla je svoboda in vrnili smo se domov. Našli smo ruševine doma. Po svobodi smo hišo obnovili in spet zaživel v sreči in zadovoljstvu.«⁵²

Povedala mi je stara mama

»Vojna leta 1942. Stara mama in oče sta okopavala krompir. Otroci, med njimi tudi moja mamica, so se igrali kraj njive. Prikazali so se oboroženi Nemci. Ker so se otroci zelo bali Nemcev, so se poskrili v koruzo. Skrivaj so opazovali, kako so pretepali očeta in ga odgnali. Mama je sama preživljala pet otrok. Nekega dne so se otroci zopet igrali na vrtu. Zagledali so moško postavo, ki je šla proti hiši. Spoznali so očeta. Stekli so k njemu in ga objemali. Mama je ostala na pragu. Ni mogla verjeti, da se je vrnil oče. Od veselja je zajokala.«⁵³

⁴⁸ Gregorc Tanja, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 1, december 1972, str. 9.

⁴⁹ Gros Stanka, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 1, december 1972, str. 9.

⁵⁰ Gros Stanka, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 1, december 1972, str. 10.

⁵¹ Marinka Zorman, 7. a, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 1, december 1972, str. 11.

⁵² Metka Velkavrh, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 2, december 1972, str. 3.

⁵³ Majda Zore, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 2, december 1972, str. 3.

22. december – dan JLA, Spomini vojaka

»Leta 1956 je odšel moj očka služiti vojaški rok v Bosansko Krajino Visoko pri Sarajevu.«⁵⁴ Nato opisuje dogodke, ki se jih je spominjal njegov oče.

Pri vojakih je bil moj očke mornar

»Moj očka je služil vojaški rok kot mornar v Puli. Nato so ga premestili v Split in Boko Kotrsko.«⁵⁵ Potem opisuje spomine očeta.

Srečno novo leto 1973, Ob novem letu

»Starši si želijo, da bi imeli čim več uspeha v službi, da bi čim več zaslužili in svojim otrokom nudili čim lepše življenje. Mi šolarji pa hrepenimo po lepih ocenah in lepem spričevalu. Seveda pa nas večina ve, da se moramo veliko učiti in si mnogo zapomniti ter znati, da se bodo te želje uresničile.«⁵⁶

Nasmejani dimnikar

»Vsak prvi četrtek v mesecu nas obišče dimnikar. Mamica tisto jutro ne zakuri štedilnika, ampak vse pripravi in pogrne tla, da dimnikar ne zamaže kuhinje.«⁵⁷

Ob soju svetilke

»Zimske počitnice sem preživela v Radomljah. Nekega večera je zmanjkalo toka. Teta je prinesla iz kamrice lepo svetilko, ki jo je imenovala petrolejka. Poiskala je vžigalice in prižgala trak. Gorelo je. Postavila jo je na majhno polico. Usedli sva se za mizo. Začeli sva tolči orehe. Teta je hotela speči potico za moj rojstni dan.«⁵⁸

Dobil sem kolo

»Vsakdo si želi imeti svoje kolo. Toda, kako ga dobiti? /.../ Nekega dne sem gledal kviz oddajo. Zastavili so uganko za gledalce televizije. Rešil sem zastavljeno uganko in odgovor odposlal. Naslednji teden je zabrnel telefon. Vzdignil sem slušalko in sosed mi je povedal, da sem bil izžreban ter dobil pony kolo.«⁵⁹

Pustna nedelja v Litiji

»Na pustno nedeljo smo se odpeljali v Litijo, da si ogledamo šeme. Prireditve se je začela ob treh popoldne. Vsi mostovi so bili okrašeni. Na njih je pisalo CARINA. Kmalu se je začel sprevod. V prvi vrsti so korakala dekleta, napravljena v generale. Nato so se vrstili vozovi. Vsak voz je nekaj predstavljal. Najbolj so mi ugajali vozovi, ki so predstavljali uro pravljič, mesno krizo in javno stranišče. Vrstile so se pisane šeme: dimnikar, kuhar, zamorci, astronauti, Pika Nogavička, miške, kmetje itd. Med damami pa se nisem mogla nagledati Japonk, ki so veselo kramljale ob čaju.«⁶⁰

Med prvomajskimi prazniki

»V torek, 1. maja, smo se z očkom, mamico in bratom odpeljali na Črnuče. Z znancem smo bili zmenjeni, da se peš odpravimo na Rašico. /.../ Po enourni hoji smo dospeli v vas Rašico. /.../ Odšli smo na stolp, od koder je lep razgled po vsej beli Ljubljani. /.../ Ko smo se peljali iz Črnuč proti Domžalam, sem videl sedem kresov. Vsi so bili veliki. Največja pa sta bila v Dobrovljah in ob vznožju Šumberka.«⁶¹

⁵⁴ Florjančič Bogdan, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 2, maj 1973, 6.

⁵⁵ Zore Majda, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 2, maj 1973, 6.

⁵⁶ Zorman Marinka, 7. a, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 2, maj 1973, str. 7.

⁵⁷ Velkavrh Metka, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 2, maj 1973, str. 8.

⁵⁸ Vrenjak Dušica, 5. a, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 2, maj 1973, str. 5.

⁵⁹ Marko Arnež, 6. a, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 2, maj 1973, 19.

⁶⁰ Stanka Gros, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, maj 1973, 4.

⁶¹ Bogdan Florjančič, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, maj 1973, 16.

Videl sem maršala Tita

»Lepo sončno vreme nas je 1. maja zvabilo, da smo odšli na izlet v Godič. /.../ Igrali smo nogomet in balinali. Ko sem se naveličal teh iger, sem si naredil mlinček, za katerega ob potoku nisem našel primerne kraja. Sonce je začelo zahajati. Po isti poti smo se vrnili do Stranj. Tam nas je miličnik ustavil in nam povedal veselo novico, da se predsednik Tito vrača iz Kamniške Bistrice. Res se je izza ovinka prikazala kolona črnih mercedesov. V avtu, ki je imel zastavice, je sedel maršal Tito in nam mahal. Ko pa se je kolona oddaljila, nas je miličnik znova pustil na cesto in nadaljevali smo pot domov.«⁶²

Na Veliki Planini

»Meseca julija smo se odpravili z očkom in mamico na Veliko Planino. Do vznožja žičnice smo se peljali z avtobusom. Prvikrat sem se peljala z žičnico. /.../ Napotili smo se k hotelu Šimnovec in se razgledali. /.../ Ustavili smo se v planšarskem naselju.«⁶³

Na gore, na gore vleče me srce

»Nekega julijskega dne zgodaj zjutraj smo vstali in se odpravili proti Kamniški Bistrici. Vreme je bilo naklonjeno. Težko prtljago smo naložili v gondolo in se odpeljali na Zeleni rob. /.../ Drugi dan: V meglenem jutru smo se odpravili proti Konju. /.../ Pot se je vijugala gor in dol in že smo zagledali kočo na Korošici.«⁶⁴

Doživel sem nekaj zanimivega

»Lepega sončnega dne sem se odločil, da pojdem nabirat borovnice. Vzel sem lonček in odšel v gozd. Že prav kmalu so se mi nasmehnile prijazne borovnice. Kar se da hitro sem jih pobiral v lonček. Ko je bil lonček že poln, v grmu nekaj zašušti. Že sem mislil steči, a se je iz grma priplazila drobna veverička.«⁶⁵

Najlepši počitniški dan

»Nekega avgustovskega dne sem prejela pismo od prijateljice Taje, v katerem me je vabila na počitnice. Še isti dan sem pripravila prtljago in se odpeljala v Kompolje.«⁶⁶

Strah ima velike oči

»Bilo je jesensko popoldne. Mračilo se je. Mami je odšla v Domžale. Naju s sestro je zaklenila v hišo. S sestro sva se igrali. Naenkrat sva zaslišali ropot. Pomislili sva na vse strahove iz pravljic. Zaklenili sva se v kuhinjo in samo poslušali, kaj neki je. Od časa do časa je zaropotalo. Tedaj je prišla mama. Povedali sva ji, da nekdo hodi po hiši. Zasmejala se je. Odšla je v sobe zapret okna in vrata. Povedala je, da naju je strašil le veter. Tako je bil najin strah premagan.«⁶⁷

Ugotovitve:

- Ugotovili sva da so učenci v spisih pisali o spominskih dnevih (dan spomina na mrtve, dan varčevanja, dan JLA). Iz teh zapisov sva izvedeli, kako so že otroci varčevali v domžalski banki (Moj hranilnik), pri opisu spominskega dne (dan JLA) pa sva izvedeli, da so očetje učencev služili vojaški rok precej daleč stran od doma (v Bosni in Hercegovini, Črni gori).
- Dva prispevka govorita o času 2. svetovne vojne, o katerem so učencem pripovedovale mame in babice. V enem primeru je bila cela družina izseljena v Nemčijo, v drugem pa so Nemci odpeljali očeta, ki pa se je na srečo vseh čez čas vrnil domov.
- Zanimiv je tudi prispevek o dimnikarju, ki pove, da so imeli štedilnik na drva, ki ga zaradi obiska dimnikarja takrat niso zakurili.

⁶² Vinko Kušar, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, maj 1973, 17.

⁶³ Metka Velkavrh, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, 1972–73, št. 3, maj 1973, 31.

⁶⁴ Vinko Kušar, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz – Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, 31–31.

⁶⁵ Ivan Kotar, 6. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz – Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, 34–35.

⁶⁶ Marinka Zorman, 7. a, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz – Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, 35–36.

⁶⁷ Tanja Gregorc, 4. c, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz – Tito, 1972–73, št. 3, junij 1973, 38.

- Dva prispevka govorita o obisku gora, in sicer bližnjih Kamniško-Savinjskih Alp, nad katerimi so bili učenci navdušeni. V Kamniško Bistrico so se pripeljali z avtobusom, iz česar sklepava, da verjetno še niso imeli osebnega avtomobila.
- Prispevek z naslovom *Najlepši počitniški dan* govori o dnevu, ki ga je učenka dan preživela pri prijateljici v Kompoljah. Glede na zapis sklepava, da družine v tistih časih niso odhajale na počitnice na morje.
- Iz prispevka *Doživel sem nekaj zanimivega* izveva, da so otroci hodili nabirat borovnice.
- O zanimivih predmetih govorita prispevka *Ob soju svetilke* in *Dobil sem kolo*. Prvi govori o tem, da je babica, ko je zmanjkalo elektrike, prižgala petrolejko. To pomeni, da so v tistem času še imeli petrolejke, ki jih danes ne uporabljamo več. Drugi prispevek pa govori o tem, da so otroci težko prišli do kolesa in eden od učencev je imel srečo, da je bil izžreban v televizijskem kvizu, kjer je za nagrado dobil pony kolo.
- Iz prispevka *Pustna nedelja v Litiji* izvemo, kako je potekal litijski karneval. Ta obstaja še danes.⁶⁸
- V prispevku *Med prvomajskimi prazniki* učenec opisuje družinski prvomajski izlet na Rašico. Ko so se proti večeru vračali domov, je videl kar sedem kresov. Danes je teh verjetno manj.
- Za nas je nenavadna tudi vsebina prispevka *Videl sem maršala Tita*, ki govori o tem, kako so policisti (ki so jim takrat rekli miličniki) skrbeli za varnost predsednika. Ta se je vozil v črnem mercedesu z zastavicami, v spremstvu kolone črnih mercedesov, ves promet pa je bil v tem času zaustavljen.

Šolsko leto 2021/2022

Spisi, ki jih najdemo v zadnji številki šolskega glasila, so za naju manj zanimivi, saj današnji način življenja dobro pozna. Kljub temu naj vsaj na kratko predstaviva tematike, o katerih so učenci pisali v zadnjem šolskem glasilu. Na kratko lahko strneva njihovo vsebino v naslednje vsebinske sklope:

- fantazijski spisi in pravlјice (19x),
- o zimskih športih (4x),
- o učitelјih, ki so bili nekoč učenci te šole,
- o osnovnošolskih spominih (7. in 9. razred),
- o strahovih in stiskah (4x),
- o šoli na daljavo,
- o priimkih, ki jih imajo (6x),
- o preživljanju počitnic in praznikov,
- drugo (o varovanju okolja, učenju japonščine, branju, drugačnosti itd.).

7. POEZIJA

V vseh glasilih je objavljenih tudi 52 pesmi, 12 v *Glasilu* in 40 v *Utripu Rodice*. Pesmi nisva vključili v analizo.

8. RAZVEDRILO

Ugotavlјava, da v glasilih iz leta 1972/1973 ni vključenih razvedrilnih vsebin. V *Utripu Rodice* pa najdemo zabavno igro, ki je podobna igri človek ne jezi se, in zabavne uganke o učitelјih in pregovorih, nagradno križanko, slikovne uganke, sudoku, iskalnik besed, slikovne uganke in labirint.

9. OSTALO

Na koncu nama je ostalo še nekaj prispevkov, ki jih nisva uvrstili v prejšnje tematike. V prvi številki *Glasila* sva našli prispevek o šolski stavbi in dva seznama učencev; v prvem seznamu so naštetih razredni pionirski odbori, v drugem pa šolski odbor (predsednik, tajnik, blagajnik, zastavonoša in dva člana). V

⁶⁸ Občina Litija, *Litijski karneval 2022*, <https://litija.si/objava/589246> (31. 1. 2023).

tretji številki *Glasila* so bili objavljeni sezname učencev, ki so bili nagrajeni za uspešno opravljeno bralno značko, in seznam razrednih prvakov Vesele šole. Navajava še delček prispevka o novi šoli iz prve številke *Glasila*.

Šolsko leto 1972/1973

Šola Josip Broz Tito

»Hodimo v novo šolo v Domžalah. Velika moderna šola se imenuje po našem voditelju – Josipu Brozu Titu. Stoji na lepem kraju. Okrog šole so zelenice, vmes pa asfaltne poti. Pred šolo je mnogo velikih cementnih zabojev, v katerih cvetijo rože in rastejo ciprese. Tudi klopce so postavljene. Na njih večkrat posedimo in ob sončnih jesenskih dneh občudujemo prelepe Kamniške Alpe. Šola Josip Broz Tito na Rojah je mogočna zgradba. Priključena ji je sodobna telovadnica, v kateri so na razpolago vsi rekviziti. Kako se veselimo telovadnih ur! Ne samo zunanost, tudi notranost šole je čudovita. Lepe velike, svetle učilnice z novo opremo. Višji razredi imajo kabinetni pouk. Razredi so ozvočeni. Kako lepi so sanitarni prostori. Skrbeti bomo morali za čistočo in red.«⁶⁹

Šolsko leto 2021/2022

V *Utripu Rodice* sva našli še uvodnik, fotografijo generacije devetošolcev ter galerijo, v kateri je bilo predstavljenih 41 likovnih izdelkov. Poleg pretežno tehničnih podatkov in informacij (kolofon, pomembno obvestilo - da učenci lahko berejo prispevke, označene s QR kodo, na pametnem telefonu - in kazalo) so zanimivi še prispevki o krajih učencev, ki so se priselili v Slovenijo (iz Ukrajine, BIH in Kanade), dva prispevka pa se nanašata na predstavitev lokalne naravne in kulturne dediščine.

4 RAZPRAVA

Prve tri številke šolskega glasila iz šolskega leta 1972/1973 z enostavnim naslovom *Glasilo* so skupaj obsegale 94 strani, šolsko glasilo *Utrip Rodice* iz šolskega leta 2021/2022 pa 78 strani. V treh številkah *Glasila* ni vključenega slikovnega gradiva, v *Utripu Rodice* pa sva našli 324 enot slikovnega gradiva; 35 % tega predstavljajo risbe, 29 % fotografije dogodkov, 13 % pa fotografije izdelkov učencev. Poleg tega so vključeni še avtoportreti učencev, fotografije rokopisov in različne druge fotografije (npr. naslovnice knjig, simboli itd.).

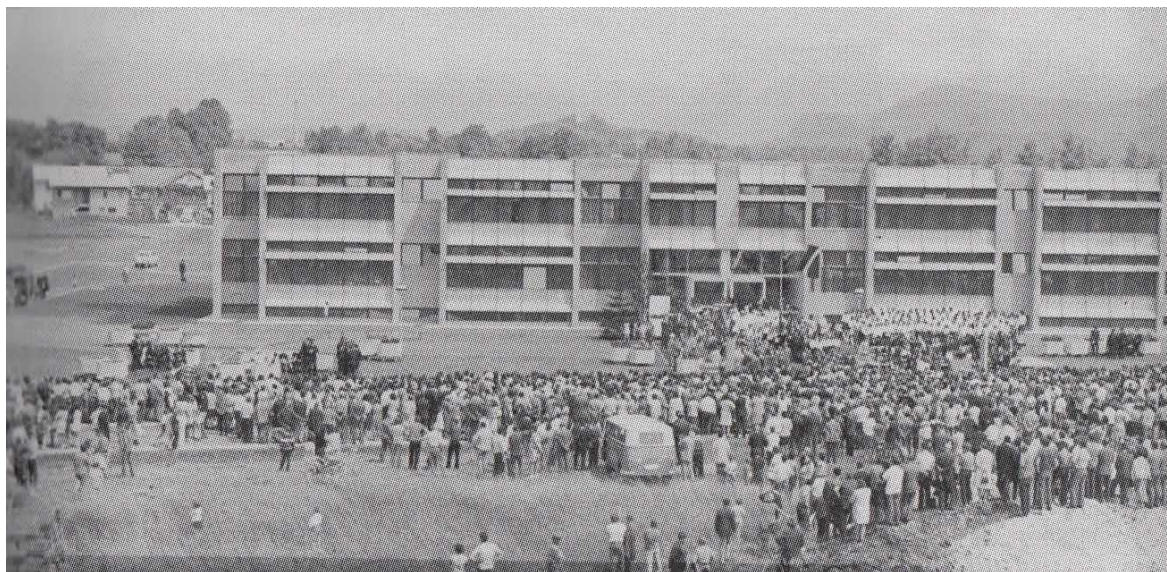
V razpravi sva primerjali vsebine prispevkov glasil glede opis načina življenja nekoč in danes. Uvrstili sva jih v tri skupine: način življenja pred petdesetimi leti, ki ga danes ni več, način življenja, ki je podoben današnjemu in način življenja danes, ki ga pred petdesetimi leti še ni bilo. Posebno pozornost sva namenili predmetom, ki jih omenjajo starejša šolska glasila, in predmetom, ki sva jih opazili v zadnji številki glasila. Poleg tega sva v razpravi primerjali ugotovitve raziskave z literaturo in zastavljeno hipotezo.

4.1 NAČIN ŽIVLJENJA PRED PETDESETIMI LETI, KI GA DANES NI VEČ

Novogradnje

V prvem letu delovanja naše šole so v okolici odprli novo osnovno šolo (danes OŠ Domžale) in nov vrtec na Viru, kar kaže na več novogradenj v tistem času. Ker v *Utripu Rodice* ni prispevka, ki bi govoril o novogradnji javne ustanove, sklepava, da je danes novogradenj manj. Območje je v celoti pozidano.

⁶⁹ Pionirji OŠ Josip Broz Tito, *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, leto 1972–73, št. 1, december 1972, str. 2.

Slika 6: »Na lep sončen dan, 24. junija 1972, se je pred novo šolo zbralo veliko število ljudi.«
(Vilma Vrtačnik Merčun: *Gradnja šole na Rojah, Zbornik, 40 let delovanja OŠ Rodica*, 2022, str. 13).

Gradnja šole

Iz šolske kronike in glasil, nastalih v prvem šolskem letu, sva izvedeli nekaj osnovnih dejstev o nastanku naše šole: »Ta šola je prva popolna osnovna šola, ki je bila zgrajena iz samoprispevka, za katerega so se občani odločili na referendumu 13. aprila 1969. /.../ Šolo je gradilo priznано gradbeno podjetje Obnova Ljubljana, ki je z moderno mehanizacijo začelo gradnjo nove šole poleti 1970. leta, otvoritev nove šole pa je bila **24. junija 1972** ob priliki občinskega praznika. Otvoritev šole, ki je bila že tudi opremljena s pohištvom in učili, je bila slavnostna in veličastna. Nekaj tisoč otrok in staršev se je zbralo ob prelepem vremenu pred novo šolo, ki je prelepa čakala prve goste in učence. Šolo je otvoril **Mitja Ribičič** ob navzočnosti vseh vidnejših občinskih delavcev, pa tudi predstavniki sosednjih občin in republike so prišli pogledat in pozdravit tako veliko delovno zmago, doseženo v domžalski občini. Po slavnostnem programu si je šolo ogledalo več tisoč pionirjev in občanov, ki so ponosno dajali pohvalno sodbo o novi zgradbi.«⁷⁰

CIRIL RIBIČIČ NA ODPRTJU ŠOLE

Slika 7: Mitja Ribičič, pomemben politik tistega časa, na odprtju nove šole na Rojah, 24. junija 1972
(zgoščanka v prilogi Zbornika, 40 let delovanja OŠ Rodica, 2012).

Slika 8: »Na slovesnosti je bilo več slavnostnih govornikov: Mitja Ribičič, Albin Klemenc in Jernej Lenič.« (Vilma Vrtačnik Merčun: *Gradnja šole na Rojah, Zbornik, 40 let delovanja OŠ Rodica*, 2022, str. 13).

O slavnostnem odprtju nove šole govorita dva prispevka v prvi številki glasila (avtorica prvega je Brigita Vrenjak iz 6. a razreda, avtorji drugega pa »pionirji«). Oba govorita hvalospjev novi pridobitvi, ne samo šoli, pač pa tudi novemu mostu čez Kamniško Bistrico: »Na novem mostu čez reko Bistrico so v rahlem vetru plapolale zastave. Svetilke so bile okrašene z zelenjem. Že od daleč se je slišala godba.

⁷⁰ Šolska kronika Osnovne šole Josip Broz Tito v Domžalah, 1. knjiga, ravnatelj Jernej Lenič, 1973, str. 1-2.

Proti mostu se je vila povorka, v kateri so bile živopisane narodne noše, gasilci v uniformah, naši učitelji, učenci, starši in povabljeni gosti. K živopisanosti je pripomoglo tudi veliko število praporov. Neki učenec je prerezal vrstico in odprl most.«⁷¹

Slika 9: Nova šola na Rojah, današnja OŠ Rodica, leta 1972
(zgoščenka v prilogi Zbornika, 40 let delovanja OŠ Rodica, 2012).

Politične teme

Tema politike in ideologije je vključena v številne prispevke. V drugem prispevku o novi šoli, ki so ga napisali »pionirji«, verjetno pa kar mentorice pionirske organizacije, piše: »Hodimo v novo šolo v Domžalah. Velika moderna šola se imenuje po našem voditelju – Josipu Brozu Titu. /.../ Šola Josip Broz Tito na Rojah je mogočna zgradba. Priključena ji je sodobna telovadnica, v kateri so razpolago vsi rekviziti. /.../ Ponosni smo, da smo učenci osnovne šole Josip Broz Tito. Z lepim vedenjem in pridnim učenjem bomo dokazali, da smo vredni imena te šole.«⁷²

Slika 10: Na steni šolske avle, kjer so se odvijale proslave in druge večje prireditve na šoli, je bil na zid pritrjen velik portret predsednika Tita. Prireditev z naslovom Jugoslavija so organizirali v prvih letih delovanja nove šole
(zgoščenka v prilogi Zbornika, 40 let delovanja OŠ Rodica, 2012).

Dr. David Petelin v prispevku o socialistični vzgoji v času druge Jugoslavije piše: »Simboli jugoslovanske realnosti – partizani, Tito, partija in revolucija so bili prisotni v imenih šol, učbenikov,

⁷¹ Brigita Vrenjak, 6. a: *Otvoritev šole v Domžalah*, Glasilo 1, 1972, str. 2.

⁷² Pionirji OŠ Josip Broz Tito: *Šola Josip Broz Tito*, Glasilo 1, 1972, str. 2-3.

literature, učnih načrtov itd. /.../ **Kult Tita** je bil prisoten v različnih segmentih otroštva.«⁷³ Kult predsednika Tita je bil na šoli, ki so jo poimenovali po njem, še posebno prisoten. Marta Pirnat, učenka 8. razreda je zapisala: »Živimo v svobodni socialistični Jugoslaviji. Naša največja naloga je učenje. Naša šola, ki se imenuje Josip Broz Tito, ima še posebne naloge. Delajmo in sodelujmo vsi, da bomo imeli ob koncu leta bogato žetev.«⁷⁴ Predsedniku Titu so pionirji napisali dve pismi: »Vseh teh naših obvez se še bolj zavedamo, ker smo pionirji šole, ki nosi tvoje ime. Na to smo silno ponosni, zavedamo pa se, da moramo sprejete naloge toliko vestneje izpolnjevati, kar ti – dragi tovariš Tito – obljubljam s častno pionirsko besedo.«⁷⁵

Dr. David Petelin piše: »Vez med otroci in zapuščino NOB-ja pod partizanskim vodstvom se je poudarjala ob vsaki priložnosti. Da bi ohranile tradicije narodnoosvobodilne borbe, so terenske organizacije **Zveze borcev** samo v letu 1950 pripravile 70 izletov v kraje, ki so bili prizorišče pomembnejših dogodkov v NOB.«⁷⁶ Sodelovanje šole z Zvezo borcev je bilo pogosto tudi na naši šoli, še posebno ob komemoracijah pred prvim novembrom in v okviru pouka zgodovine, na primer pred 1. novembrom leta 1972: »Zbranim je spregovoril tov. Franc Avbelj – Lojko. Govoril nam je o padlih partizanih, o ustreljenih talcih, o nečloveško mučenih internirancih, o vseh, ki so darovali življenja za svobodo. Večno jih bomo ohranili v spominu. Po končanem govoru smo počastili junake z enominutnim molkom. Potem smo pevci zapeli dve žalostinki.«⁷⁷

Veliko prispevkov s politično tematiko je prispeval **klub Organizacije združenih narodov (OZN)**. Člani kluba OZN so pisali o zaostrenih razmerah za Slovence, živeče na avstrijskem Koroškem, o Vietnamu, kjer je potekala vojna in seveda o predsedniku države SFRJ Josipu Brozu Titu, ki je takrat praznoval 81. rojstni dan. Pionirji in pionirke so mu v ta namen napisali pismo, ki so ga objavili v tretji številki *Glasila*.⁷⁸

Šolske organizacije

Ravnatelj Jernej Lenič je šolske organizacije opisal takole: »Najštevilnejša in najpomembnejša šolska organizacija je bila **pionirska**, ki si je v letošnjem letu izbrala in utrjevala pot za čim uspešnejše delo. Mentorji so ji bili Benko Minka, Burnik Ivanka in Lončar Malči. Glavna skrb te organizacije in njenih mentorjev je bilo vključevanje učencev v aktivno vzgojno delo. Uspehi že v prvem letu niso izostali. Urejanje šolske stavbe, učilnic, zelenic in šolskega igrišča je bilo veliko delo, ki je teklo skozi vse leto in med počitnicami. Velik vzgojni uspeh je bil v tem, da so učenci zadovoljivo varovali šolsko imovino in varovali urejeno okolico šole. Prva je bila naša šola tudi z organizacijo šolskega pionirskega glasila »Glasilo«, katerega tri številke so izšle. Prav tako delo je imela za cilj tudi **mladinska organizacija**, kamor so bili 25. maja sprejeti učenci osmih razredov. Tudi ta organizacija mladih si je predvsem prizadevala učence aktivno vključiti v vzgojno izobraževalni proces. Mentorja mladinski organizaciji sta bili Škufca Marta in Martinec Cilka. Pomembno delo na šoli so opravili tudi **mladi člani RK**, ki sta jih vodili Ježek Pavla in Sakara Vida. Že prvo leto so na šoli zaživel **nekateri interesni krožki**. Učence, združene v **klubu OZN**, je vodila Špendl Marija.«⁷⁹

Pionirska organizacija

Dr. David Petelin je o pionirski organizaciji zapisal: »Pomembno vlogo v šolskem življenju je imela tudi pionirska organizacija, ki je aktivno sodelovala pri političnem delu, organizaciji razstav, telovadnih nastopov, raznih drugih prireditvev, igrah, koncertih in podobno. /.../ Socialistična vzgoja in izobraževanje sta prinesla posebno organizacijo – Pionirsko organizacijo, ki je vključevala vse osnovnošolske otroke v socialistični Jugoslaviji.⁸⁰ Eden najbolj opaznih dogodkov v šolskem letu 1972/1973 se je zgodil dan **pred dnevom republike**, ko so prvošolčke sprejemali v pionirje. O tem

⁷³ Dr. David Petelin: *Socialistična vzgoja v Jugoslaviji, Zgodovina na dlani*, 21.10.2017.

⁷⁴ Marta Pirnat, 8. b, *Pionirska konferenca, Glasilo* 1, 1972, str. 3.

⁷⁵ Pionirski odred Osnovne šole Josip Broz Tito Domžale: *Pismo tovarišu Titu, Glasilo* 1, 1972, str. 4.

⁷⁶ Dr. David Petelin: *Socialistična vzgoja v Jugoslaviji, Zgodovina na dlani*, 21.10.2017.

⁷⁷ Dušica Vrenjak: *Komemoracija ob dnevu smrti! Ohranili jih bomo v spominu, Glasilo* 1, 1972, str. 11.

⁷⁸ Pionirji in pionirke OŠ Josip Broz Tito Domžale, *Pismo tovarišu Titu, Glasilo* 3, str. 22.

⁷⁹ Šolska kronika Osnovne šole Josip Broz Tito v Domžalah, 1. knjiga, ravnatelj Jernej Lenič, 1973, str. 11-12.

⁸⁰ Dr. David Petelin: *Socialistična vzgoja v Jugoslaviji, Zgodovina na dlani*, 21.10.2017.

dogodku je napisanih več prispevkov, ki potrjujejo navedbe dr. Davida Petelina, ki je zapisal: »Imeli so lastne uniforme. /.../ Čeprav je bil sprejem med pionirje del šolskega programa in zato pravzaprav obvezen, je članstvo v Zvezi pionirjev pomenilo čast. /.../ Vsi učenci v prvem razredu osnovne šole so na dan republike, ne da bi poznali vseh črk, postali člani pionirske organizacije z ritualnim polaganjem pionirske zaobljube in dobivanjem pionirskih knjižic rdeče barve enako kot partijske članske. Slovesen sprejem prvošolčkov v pionirsko organizacijo se je ohranil do konca osemdesetih let in je bil poseben dogodek. Otroci so se tedaj zaobljubili, da bodo dobri »Titovi pionirji« in da se bodo pridno učili.⁸¹

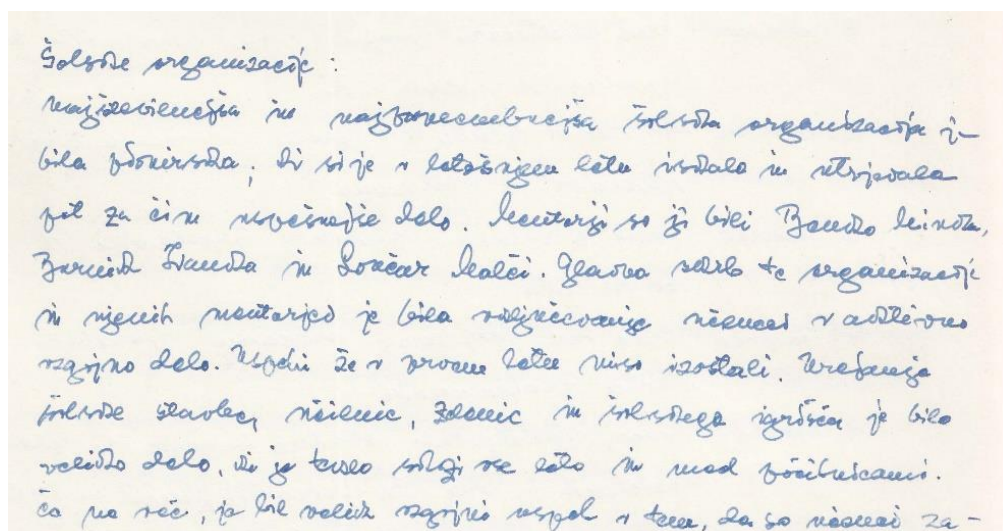
Slika 11: Sprejem prvošolcev v pionirje, 29. novembra 1972 (zgoščenka v prilogi Zbornika, 40 let delovanja OŠ Rodica, 2012).

Na koncu prvega glasila so objavljeni sezname članov razrednih pionirskih odborov, iz vsakega oddelka po trije učenci. Šolski pionirski odbor je vodila Nuša Vrenjak iz 8. b razreda. V seznamu pa so navedeni še tajnik, blagajnik, zastavonoša in dva člana. Marta Pirnat iz 8. b razreda je prireditev pred dnevom republike opisala takole: »Uvodne besede je povedal tovariš ravnatelj Jernej Lenič. Nato so se zvrstile številne deklamacije in pesmi o domovini ter krvavem boju našega naroda. Radi smo poslušali dramatizacijo Cankarjevega Hlapca Jerneja. Učenci 8. a razreda so se odlično vživeli v vsebino te socialne povesti. Tudi ubranemu petju našega komornega zbora smo z veseljem prisluhnili. Potem so bili **cicibani sprejeti v pionirsko organizacijo**. Tej slovesnosti je sledila nova. Osmošolci smo postali **člani Zveze mladine**. Novopečeni mladinci smo ob slastni malici prijetno pokramljali.«⁸² V naslednjem prispevku je bil objavljen nagovor pionirjem, ki ga je napisala osmošolka Marta Pirnat: »Čez nekaj trenutkov boste postali pionirji, dobili boste pionirske kape in rute, na kar morate biti ponosni. Pa ne samo to! Pionirska kapa in ruta vas obvezuje, da se boste odslej še bolj marljivo učili in vzorno obnašali ne samo v šoli, ampak tudi doma ter na cesti. Dober pionir ve, kaj je njegova naloga v naši socialistični družbi. To je učenje, zakaj le z znanjem bomo lahko koristili domovini. Ob tem vašem velikem dogodku, ko stopate v pionirske vrste, vam iskreno čestitam in želim, da bi stopali po poti učenja in napredka, ki edina vodita do cilja.«⁸³

⁸¹ Dr. David Petelin: *Socialistična vzgoja v Jugoslaviji, Zgodovina na dlani*, 21.10.2017.

⁸² Marta Pirnat, 8. b, *Naša domovina praznik slavi*, Glasilo 2, 1973, str. 2.

⁸³ Marta Pirnat, 8. b, *Cicibani so postali pionirji*, Glasilo 2, 1973, str. 2-3.

Slika 12: Izsek iz šolske kronike za šolsko leto 1972/1973. Ravnatelj Jernej Lenič je zapisal, da je bila med šolskimi organizacijami najpomembnejša pionirska organizacija (*Šolska kronika Osnovne šole Josip Broz Tito v Domžalah*, 1. knjiga, šolski arhiv).

Mladinska organizacija

Kakor opisuje dr. David Petelin, je bila mladinska organizacija uzakonjena po letu 1945: »Po letu 1945 in prevzemu oblasti so komunisti sprejeli zakon, po katerem so bili vsi otroci v Sloveniji s starostjo 16 let avtomatično vpisani v slovensko zvezo komunistične mladine. V programu je imela zapisano zavezanost mladine k širjenju in ohranjanju idej marksizma, komunizma, revolucije in narodnoosvobodilnega boja (NOB). Leta 1948 so organizacijo preimenovali v Ljudsko mladino Slovenije, leta 1963 pa v Zvezo mladine Slovenije. .../ Z mladinsko organizacijo je bila mišljena nekakšna množična politična šola za mlade, ki predvsem politično mobilizira in organizira mlade.«⁸⁴ Kakor sva izvedeli v prispevku na proslavi ob 29. novembru, so učence 8. razreda sprejeli v mladinsko organizacijo, prvošolce pa v pionirsko organizacijo. Zapis ravnatelja v šolski kroniki iz leta 1972/1973 sporoča, da sta obe organizaciji pod vodstvom mentorjev skrbeli za urejanje šolske stavbe, učilnic, zelenic in šolskega igrišča, kar je bilo še posebej veliko delo. Potekalo je skozi vse leto in tudi med počitnicami.

Vsakodnevni pozdrav

V prispevkih nisva zasledili vsakodnevnega pozdrava učiteljev, o katerem piše dr. David Petelin. V šolah je dežurni učenec, potem ko je učiteljica ali učitelj vstopil v razred, glasno dejal: »Za domovino!«, otroci pa so odgovorili: »S Titom naprej!« Prav tako je moral takrat v vsaki učilnici viseti Titov portret.⁸⁵ Sklepava, da ga v prispevkih niso omenjali zato, ker je bilo to nekaj preveč vsakdanjega.

Kurirčkova pošta

Posebnost tistega časa je bila tudi kurirčkova pošta, ki so jo v maju sprejeli od domžalske osnovne šole in jo predali mengeški šoli. Danes ni prireditve ali dejavnosti, ki bi jo lahko primerjali s kurirčkovo pošto. Očitno pa je bila ta za učence zelo zanimiva, saj so o njej zapisali več prispevkov. Naj citirava nekaj najbolj zanimivih delov: »11. maja smo se ob sedmih zjutraj zbrali pred šolo. Že prejšnji dan so nam torbo prinesli pionirji z OŠ Venclja Perka. Na slavnosti ob sprejemu torbe je narodni heroj Franc Avbelj – Lojko pripovedoval o kurirjih med vojno. Krenili smo izpred šole. Jugoslovansko zastavo je nosil Zvone Vrhovec, pionirsko Marjan Križnar, slovensko pa sem nosil jaz. Predsednica PO naše šole je imela na skrbi torbo. V spremstvu so šle še štiri pionirke. Med potjo smo se ustavili ob spomeniku na Viru in v Jaršah. Položili smo tudi šopke rož. Na naslednjem postanku smo se dogovorili, kako bo potekalo predajanje. Umislili smo si takle načrt: Marinka naj bi okoli polja nesla torbo. Mi bi šli čez polje. Zaseda, ki bi jo sestavljali: Brane Zemljak, Dušan Prelovšek, Franci Pančur, Miran Kavka in Vinko Pirnat, bi opazila naše zastave in napadla. Medtem, ko bi se ukvarjali z nami, bi Marinka oddala

⁸⁴ Dr. David Petelin: *Socialistična vzgoja v Jugoslaviji, Zgodovina na dlani*, 21.10.2017.

⁸⁵ Dr. David Petelin: *Socialistična vzgoja v Jugoslaviji, Zgodovina na dlani*, 21.10.2017.

torbo. Vse je šlo po načrtu, le da so sovražniki opazili, da nimamo torbe. Šli so stražit cesto, mi pa smo jim ušli. Medtem, ko smo premišljevali, kako bi Marinki pomagali, so jo ujeli. Mene so poslali, naj ji grem pomagat. Približal sem se njihovemu taboru, a so me hitro ujeli. Tako so naju z Marinko imeli za ujetnika. Dregnil sem Marinko, naj mi da torbo. Ni me razumela in je sama hotela uiti, vendar so jo ujeli. Tedaj sem prijel za jermen pri torbi in zavpil: »Marinka, spusti!« Torbo sem imel v rokah. Uspešno sem se prebil skozi sovražnikov obroč in jo predal mengeškim pionirjem.»⁸⁶

Slika 13: Slovesen sprejem kurirčkovne pošte, ki so jo prinesli učenci OŠ Vencelja Perka, slika s prvega desetletja delovanja šole, točen datum na fotografiji ni naveden, (zgoščenka v prilogi Zbornika, 40 let delovanja OŠ Rodica, 2012).

Prazniki in prireditve

V šolski kroniki iz šolskega leta 1972/1973 je ravnatelj naštel vse praznike in prireditve, ki so jih izvedli v tem šolskem letu. Iz tega zapisa je razvidno tudi, da je bil zaključek prvega polletja 26. januarja 1973, nato so imeli počitnice do 5. februarja, ko se je začelo drugo polletje.

Slika 14: Nagovor ravnatelja Jerneja Leniča na proslavi, posvečeni Otonu Župančiču. Jernej Lenič je bil na novi šoli ravnatelj prvi dve šolski leti.⁸⁷

Če dogodke iz šolskega leta 1972/1973 primerjava z današnjimi, ugotoviva, da naslednjih praznikov ali dejavnosti danes ni več:

- 29. september – pionirska konferenca, združena s pozdravno brzojavko tov. Titu,
- 29. november – skupna proslava v večnamenskem prostoru, sprejem učencev 8. razreda v mladinsko organizacijo,
- Od 27. do 30. decembra –prireditve v večnamenskem prostoru in v razredih, s katerimi so proslavljali novo leto, imeli so tudi lutkovno in kinopredstavo,

⁸⁶ Marjan Potočnik, 5. a, *Kako sem sodeloval pri kurirčkovi torbi*, Glasilo 3, str. 21-22.

⁸⁷ *Pogovor s prvim ravnateljem Jernejem Leničem*, Zbornik, 40 let delovanja OŠ Rodica, 2012, str. 101.

- 2. marec – proslava o Vietnamu, ki so jo preko ozvočenja pripravili člani Kluba OZN,
- 8. marec – proslava v šolski avli,
- 9. april – podeljevanje bralnih značk in plaket,
- 27. april in 1. maj – proslava v šolski avli,
- 25. maj – proslava in razvitje novega pionirskega prapora.⁸⁸

Spominski dnevi

V prispevkih prvih glasil so učenci pisali tudi o spominskih dnevih (dan spomina na mrtve, dan varčevanja, dan JLA). Iz teh zapisov sva izvedeli, kako so varčevali (prispevek Moj hranilnik), iz zapisa ob dnevu JLA pa sva izvedeli, da so očetje učencev služili vojaški rok precej daleč od doma (v Bosni in Hercegovini, Črni gori itd.).

Slika 15: Namizni tenis z vojaki. Na dan JLA so na šolo vabili vojake z ene od ljubljanskih vojašnic (zgoščenka v prilogi Zbornika, 40 let delovanja OŠ Rodica, 2012).

Spomini

- Dva prispevka govorita o času 2. svetovne vojne, o katerem so učencem pripovedovale mame in babice. V enem primeru je bila cela družina izseljena v Nemčijo, v drugem pa so Nemci odpeljali očeta, ki pa se je na srečo čez čas vrnil.
- Zanimiv je tudi prispevek od dimnikarju, ki nam pove, da so imeli doma štedilnik na drva, ki ga mama na dan obiska dimnikarja ni smela zakuriti.
- Dva prispevka govorita o obisku gora in sicer bližnjih Kamniško-Savinjskih Alp, nad katerimi so bili učenci navdušeni. V Kamniško Bistrico so se pripeljali z avtobusom, iz česar sklepava, da osebnih avtomobilov takrat še niso imeli pri vsaki hiši.
- Prispevek *Najlepši počitniški dan* govori o dnevu, ki ga je avtorica preživela pri prijateljici v Kompoljah. Sklepava, da družine v tistih časih niso odhajale na počitnice na morje, pač pa je bilo bolj pogosto, če so šli na počitnice k prijateljem ali sorodnikom.
- Iz prispevka *Doživel sem nekaj zanimivega* izveva, da so otroci hodili nabirat borovnice.
- O predmetih, ki so jih takrat uporabljali, govorita prispevka *Ob soju svetilke* in *Dobil sem kolo*. Prvi govori o tem, da je babica, ko je zmanjkalo elektrike, prižgala **petrolejko**. To pomeni, da so babice v tistem času še hranile petrolejke, ki jih danes ne uporabljamo več. Otroci so težko prišli do kolesa, eden od učencev pa je imel srečo. Bil je izžreban v nekem televizijskem kvizu in za nagrado dobil **pony kolo**.
- Za nas nenavaden je tudi prispevek z naslovom *Videl sem maršala Tita*, ki govori o tem, kako so policisti (ki so jim takrat rekli miličniki) skrbeli za varnost predsednika, ko je potoval iz Kamniške Bistrice proti Ljubljani. Vozil se je v črnem mercedesu z zastavicami, ves promet pa je bil v tem času zaustavljen.

⁸⁸ Šolska kronika Osnovne šole Josip Broz Tito v Domžalah, 1. knjiga, ravnatelj Jernej Lenič, 1973, str. 9-10.

4.2 NAČIN ŽIVLJENJA, KI JE PODOBEN DANAŠNJEMU

Podobne prireditve in predstave

Ugotavljaja, da so že v šolskem letu 1972/1973 imeli nekatere prireditve in predstave, ki so bile podobne današnjim:

- 1. november – učenci so obiskali grob pred tovarno Induplati, popoldne je bila komemoracija na Viru (komemoracije na teh mestih so še danes).
- 8. februar – kulturni praznik so proslavili s proslavo v šolski avli (tako je tudi danes),
- tudi takrat so jih obiskovali znani literati (16. marca 1973 jih je obiskal pesnik Niko Grafenauer; leta 2022 nas je obiskala pravljíčarka Anja Štefan, glasbenik Marko Hatlak ter pisateljica Maša Ogrizek).
- Ob koncu šolskega leta 1972/1973 je odličnjake sprejel predsednik občinske skupščine, podobne sprejeme izbranih najboljših učencev je pred epidemijo covida-19 organiziral župan občine (ne pa vseh odličnjakov).

Podobne ekskurzije

- O ekskurzijah so pisali učenci že pred petdesetimi leti. Zanimivo je, da so že takrat obiskali Ptuj in Vrbo, kraja, ki ju obiskujemo še danes. Danes je med ekskurzijami vključena tudi ekskurzija v tujino (v Avstrijo ali Nemčijo), kakršne pred petimi desetletji niso imeli.
- Razlika je v tem, da so se v šolskem letu 1972/1973 vse ekskurzije zvrstile v obdobju od 9. do 18. junija, danes pa so razporejene skozi celo šolsko leto, največ pa jih je v maju in juniju.

Obeleževanje mednarodnih dni

- Prispevek iz starejših glasil opisuje obeleževanje mednarodnega dne Rdečega križa, ko so učence tudi včlanili v Rdeči križ.
- V zadnjem glasilu spoznamo dejavnosti in izdelke učencev, nastale ob mednarodnem dnevu strpnosti. Poleg tega obeležujemo še druge mednarodne dneve, npr. dan človekovih pravic, dan Zemlje itd.

Tekmovanja in bralne značke

- V prispevkih so opisani uspehi učencev z različnih tekmovanj in bralnih značk. V starejših glasilih spoznamo, da so imeli tudi Kersnikovo bralno značko in občinsko šahovsko tekmovanje. V tretji številki *Glasila* je naveden seznam učencev, ki so bili nagrajeni pri bralni znački, in seznam razrednih prvakov Vesele šole.
- V zadnjem glasilu *Utripa Rodice* spoznamo uspehe učencev na različnih tekmovanjih, na primer v Malih sivih celicah, v nogometu, navedeni so tudi športnike šole, dosežki mladih raziskovalcev in uspeh pevcev šolskega otroškega pevskega zbora.

Pustovanje

- Ob branju prispevka *Pustna nedelja v Litiji* izvemo, kako je potekal litijski karneval, ki obstaja še danes.⁸⁹
- V prispevku *Med prvomajskimi prazniki* učenec opisuje družinski prvomajski izlet na Rašico. Ko so se proti večeru vračali domov, je videl kar sedem kresov. Danes je teh verjetno manj.

Dnevi dejavnosti

- V prvih glasilih so učenci pisali o športnem dnevu v Domžalah, na katerem so se preizkusili v atletiki. Novejši prispevki o športnih dnevih govorijo predvsem o pohodih (ob Kamniški Bistrici, na Mengeško kočo, Šumberk itd.).
- Ravnatelj Jernej Lenič je v šolski kroniki iz leta 1972/1973 zapisal: »**Tabornike in počitniško zvezo** je vodila Pogačnik Andreja, **mlade šahiste**, ki so dosegli lepe uspehe, je vodil Pavli Marjan. Martinec Cilka in Sokler Valentina sta vodili **vrtnarski krožek**.«⁹⁰ Tudi danes imamo na šoli vrsto interesnih dejavnosti. Še vedno se učenci lahko priključijo tabornikom, na šoli

⁸⁹ Občina Litija, *Litijski karneval 2022*, <https://litija.si/objava/589246> (31. 1. 2023).

⁹⁰ Šolska kronika Osnovne šole Josip Broz Tito v Domžalah, 1. knjiga, ravnatelj Jernej Lenič, 1973, str. 11-12.

imamo vrtnarskemu krožku (vrtičkanje) in še 47 drugih interesnih dejavnosti, od tega 17 namenjenih plesno-športnim dejavnostim. V starejšem glasilu sta omenjena otroški in mladinski pevski zbor, ki ju imamo še danes.

Slika 16: Učenci igrajo šah, slika iz prvega desetletja delovanja šole (zgoščenka v prilogi Zbornika, 40 let delovanja OŠ Rodica, 2012).

4.3 DANAŠNJI NAČIN ŽIVLJENJA, KI GA PRED PETDESETIMI LETI NI BILO

Državni prazniki

Danes živimo v samostojni Republiki Sloveniji in proslavljamo drugačne praznike kot pred petdesetimi leti, ko smo živeli še v socialistični Jugoslaviji.

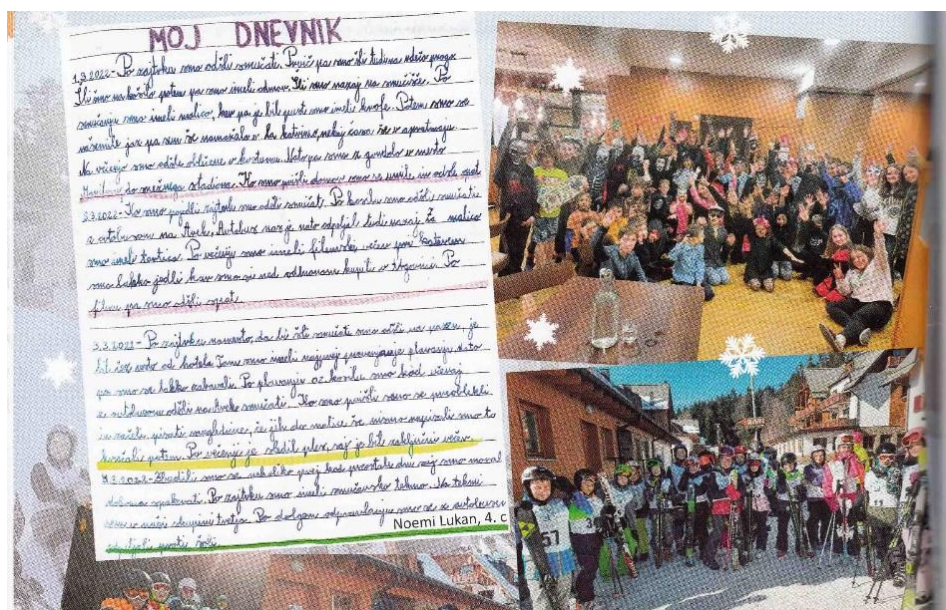
- **Dan samostojnosti in enotnosti, 26. december:** »Tedaj smo se Slovenci s plebiscitom 23. decembra leta 1990 opredelili, da želimo živeti v samostojni in neodvisni državi. To je eden najpomembnejših mejnikov v osamosvajanju naše države, saj so dogodki, povezani z decembrskim praznikom, pol leta pozneje pripeljali do dokončne osamosvojitve Slovenije.«⁹¹
- **Dan državnosti, 25. junij:** »To je dan, ko se spomnimo, da je Slovenija leta 1991 postala samostojna država. /.../ Osamosvojitve Slovenije pomeni uresničitev stoletnih teženj Slovencev po državni suverenosti in je prelomni dogodek v slovenski zgodovini.«⁹²

Šole v naravi

Razlika med obravnavanimi glasili je v velikem številu prispevkov o šolah v naravi, ki so vključeni v *Utrip Rodice*. V *Glasilu* prispevkov o šolah v naravi ni, zato sklepava, da pred petdesetimi leti učenci še niso hodili v šolo v naravi.

⁹¹ *Aktivno državljanstvo in domovina, Zakaj in kako praznovati v šoli?* Priročnik za učitelje osnovnih šol, avtorice Verica Šenica Pavletič ... [et al.] ; Ljubljana, Zavod RS za šolstvo, 2014. e-knjiga, <https://www.zrss.si/pdf/ADD-zakaj-in-kako-praznovati-v-soli.pdf> (14. 2. 2023), str. 18-19.

⁹² *Aktivno državljanstvo in domovina, Zakaj in kako praznovati v šoli?* e-knjiga, str. 18-19.

Slika 17: List iz dnevnika, ki ga je četrtošolka Noemi Lukan pisala v zimski šoli v naravi na Pohorju (Utrip Rodice, 2022, str. 27).

Dnevi dejavnosti

- V *Glasilu* ni omembe **tehniških dni**, v *Utrip Rodice* pa sta vključena dva opisa tehniških dni, na enem so izdelovali papirnate ladvice in voščilnice za starejše občane, na drugem pa so obiskali Tehnični muzej v Bistri.
- Danes učenci v okviru **naravoslovnih in kulturnih dni** pogosto obiskujejo muzeje in druge ustanove (Hišo eksperimentov, Šolski muzej, Mozirski gaj, Cankarjev dom) ali pa ustvarjajo v šoli (npr. oblikujejo glino). V glasila iz šolskega leta 1972/1973 ni vključenih prispevkov o naravoslovnih in kulturnih dnevih.

Druge razlike

Zasledili sva lahko veliko drugih razlik med dogajanjem pred petdesetimi leti in danes. V novejših glasilih avtorji pišejo o naslednjih dejavnostih, ki jih ni mogoče zaslediti v starejših glasilih:

- **mednarodno sodelovanje** učencev v mednarodnih projektih (Zelena konferenca, sodelovanje učencev šolskega novinarstva z vrstniki iz Turčije),
- dejavnosti v **okviru slovenskih projektov** (Tradicionalni slovenski zajtrk, Varno v šolo, dejavnosti Ekošole, Zdrave in Unesco šole),
- **druge posebnosti in zanimivosti** šolskega življenja: nočitev pevcev v šoli, utrinki s pouka in podaljšanega bivanja, vtisi z nacionalnega preverjanja znanja (NPZ) itd.
- Poleg pretežno tehničnih podatkov, ki v *Glasilo* niso bila vključeni, so v *Utripu Rodice* zanimivi še prispevki o državah, iz katerih so se učenci priselili v Slovenijo (npr. Ukrajina, BIH in Kanada), dva prispevka pa se nanašata na predstavitev naravne in kulturne dediščine v bližini šole in v Domžalah.

PAZI, SVETLOBA!

V okviru mednarodnega projekta Young reporters for environment smo učenci astronomije (Jaka Šuštar, Ažbe Jagodič, Val Begič) in šolskega novinarstva (Brina Umek, Manca Seničar, Eva Kos) sodelovali z vrstniki iz turške šole İzmir Private Çakabey Middle School na skupno temo svetlobnega onesnaženja. Pri tem so nas ves čas spodbujali tako naši kot njihovi mentorji. Martin Mah in Jana Stančič sta nas

usmerjala in nam dodeljevala vedno nove naloge. Na začetku smo se drug drugemu predstavili in prikazali, kaj vse smo že izkusili na naši šoli. Čeprav smo mislili, da dobro obvladamo angleščino, smo spoznali, da ni tako enostavno, sploh ko gre za strokovno temo. Kljub vsemu je bila to za vse nova, zanimiva in pestra izkušnja. Spoznali smo, da so naši turški vrstniki izredno komunikativni, prijazni in željni spoznati Slovenijo.

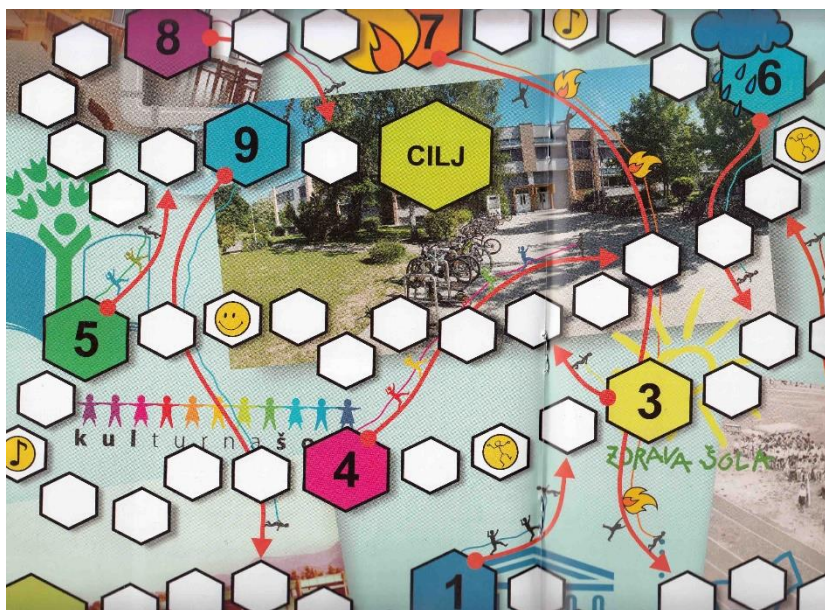
Ekipa sodelujočih pri projektu

Slika 18: Prispevek *Pazi, svetloba!* govori o sodelovanju naših učencev z vrstniki iz turške šole v Izmirju (*Utrip Rodice*, 2022, str. 31).

Razvedrilne vsebine

- V glasilih iz šolskega leta 1972/1973 ne najdemo razvedrilnih vsebin. V *Utripu Rodice* pa najdemo zabavno igro, ki je podobna igri človek ne jezi se, in zabavne uganke o učiteljih in pregovorih, nagradno križanko, slikovne uganke, sudoku, iskalnik besed in labirint.

Slika 19: Igra o zgodovini OŠ Rodica (*Utrip Rodice*, 2022, str. 39-40).

Slikovno gradivo in tehnični podatki o glasilu

- V treh številkah *Glasila* ni vključenega slikovnega gradiva, v *Utripu Rodice* pa sva našteji 324 fotografij in drugega slikovnega gradiva.
- V *Utripu Rodice* najdemo tudi uvodnik, kolofon, pomembno obvestilo (da lahko učenci prispevke, označene s QR kodo, preberejo v celoti na pametnem telefonu), kazalo, fotografijo generacije devetošolcev in galerijo z 41-imi likovnimi izdelki.

Tehnološki napredek

- V šolskem letu 2021/2022 smo zaradi epidemije covida-19 imeli virtualne proslave, ki jih некоč ni bilo. Za to takrat ni bilo potrebe, če pa bi bila, ne bi bile možne, ker tehnologija takrat še ni bila tako razvita kot danes.
- V glasilu *Utrip Rodice* so QR kode, ki jih lahko odčítamo s pametnim telefonom, da preberemo celotne prispevke.

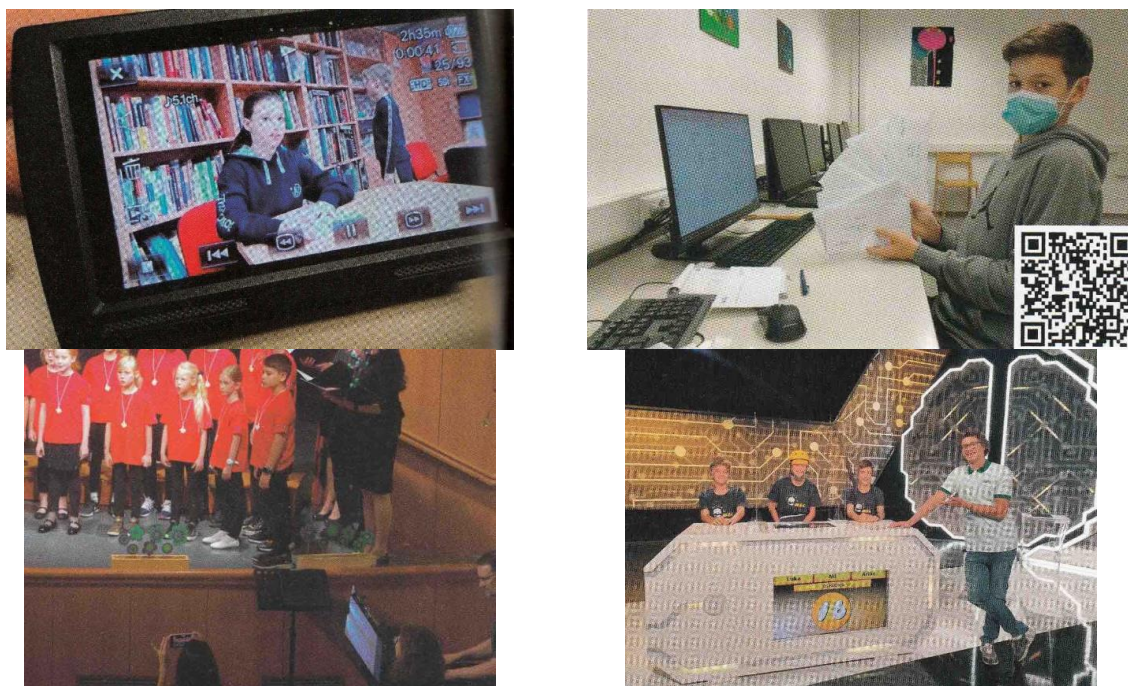
Slika 20: Prispevek o virtualni proslavi, ki so jo učenci pod vodstvom učiteljev pripravili decembra 2021 (*Utrip Rodice*, 2022, str. 6).

Predmeti in dogajanja, ki jih pred petdesetimi leti še ni bilo

V zadnjem glasilu *Utrip Rodice* sva bili posebej pozorni na predmete in dogajanja, ki bi jih pred petdesetimi leti še ne mogli najti:

- QR koda – *Pomembno obvestilo*, str. 2.
- Črv za plavanje, čelada za kolesarjenje, rolka, plezalna stena z umetnimi oprimki – *Uvodnik*, str. 4.
- Virtualna proslava – *Decembrska virtualna proslava*, str. 6.
- E-recital – *Imam svoj zlati ključek*, str. 7.
- Elektronske naprave – *Kviz Male sive celice*, str. 12.
- Mobilni telefoni, s katerimi fotografirajo nastopajoče – *Otroški pevski zbor*, str. 13.
- Kamera, robot, mikrofoni – *Glasbeno-gledališka predstava »Tesla«*, str. 14.
- Muzej s sodobnimi napravami – *KSEVT Vitanje*, str. 17.
- Sodoben invalidski voziček – *Srečanje s parašportniki*, str. 21.
- Zoom in računalniki – *Dosežki mladih raziskovalcev*, str. 29-30.
- Sodoben teleskop – *Pazi, svetloba!*, str. 31.
- Slike sodobnih objektov – *Nagradna križanka*, str. 74.

Vsi ti predmeti in dogajanja kažejo na izreden razvoj tehnike in elektronskih naprav v zadnjih petih desetletjih.

Slike 21–24: Predmeti in dogajanja, ki jih pred petdesetimi leti ne bi mogli videti: e-recital, računalniki, pametni telefoni in elektronske naprave (slike iz *Utripa Rodice*, 2022, str. 7, 30, 12 in 13).

4.4 PREVERJANJE HIPOTEZE

Pred raziskovanjem sva postavili naslednjo hipotezo:

Življenje učencev na OŠ Rodica je bilo pred petdesetimi leti v marsičem podobno današnjemu. Razlike, ki se bodo pokazale skozi prispevke v glasilih, bodo predvsem v tem, da je šola danes bolj odprta v svet, kar se odraža v številnih izvedbah dni dejavnosti, ekskurzij in šol v naravi, kot tudi v sodelovanju učencev na nacionalnem in mednarodnem nivoju. V vsebini glasil ne bo mogoče opaziti izrazitega razvoja tehnike in tehnologije (npr. uporabe računalnikov in mobilnih telefonov), ki se je zgodil v vseh teh letih.

Hipoteza se je potrdila. Odprtost v svet se v *Utripu Rodice* kaže v prispevkih o sodelovanju v različnih projektih (npr. prispevki z naslovom: *Mogočna stara drevesa...*, *Pazi svetloba!*, *Upočasnimo hitro modo*, *Delovanje ekošole*), v prispevkih o šoli v naravi, ki se odvija v različnih krajih Slovenije (ŠVN Pacug, ŠVN Planinka, ŠVN Pohorje, ŠVN Bohinj) in v prispevkih o ekskurzijah v tujino (München). Pred petdesetimi leti v glasilih ni bilo mogoče najti fotografij ali drugega slikovnega gradiva, v *Utripu Rodice* pa ni strani, ki ga ne bi vključevala. Na sodobnih fotografijah sva prepoznali številne predmete, ki jih pred petdesetimi leti še ni bilo (npr. mobilni telefoni, računalniki in druge elektronske naprave ter sodobni pripomočki).

5 ZAKLJUČEK

Raziskovalna naloga o primerjavi vsebine prispevkov v šolskih glasilih, nastalih pred petdesetimi leti, in danes je za naju nekaj novega, saj podobne raziskave še nikoli nisva ne delali in ne prebirali. Pri izdelavi raziskovalne naloge sva se marsikaj naučili in dobili tudi vpogled v način življenja, ki so ga živeli pred petdesetimi leti. Presenetilo naju je, kako so častili takratnega predsednika Tita, se igrali kurirčke in nosili kurirčkovo pošto, kako so bili prvošolčki sprejeti v pionirsko organizacijo, kjer so dali zaobljubo, da se bodo pridno učili, osmošolci pa v mladince itd. Vse to so stvari, ki jih današnje generacije učencev ne poznamo, prav gotovo pa se tega spominjajo naši stari starši.

Ob ustvarjanju raziskovalne naloge sva se naučili, kako se napiše teoretični del naloge, postavi hipoteze ali predvidevanja, kako se razišče določena tema in na koncu oblikuje zaključke.

Pisni viri, kot so pretekla glasila, nam odpirajo vpogled v zanimiva dogajanja iz preteklosti. Še bolj doživeto pa bi ga lahko prikazali, če bi raziskavo nadaljevali z opravljenimi intervjuji z bivšimi učenci in učitelji naše šole. Ti bi lahko opisali svoje spomine na posamezne dogodke in načina življenja v tistem času ter pojasnili dogajanja, opisana v starejših glasilih. Povprašali bi jih tudi, ali hranijo še kaj slikovnega gradiva iz časa njihovega šolanja na naši šoli. Vsaka fotografija iz tistega časa bi bila zelo dragocen vir številnih podatkov o tem, kako so se takrat oblačili, kakšna je bila okolica ali notranjost šole in kaj se je dogajalo na dejavnostih, pri katerih so bile posnete. Seveda pa se zavedava, da so bile fotografije v tistem času precej redke. S pogovori in morebitnim slikovnim gradivom, kolikor ga je ohranjenega, bi tako dobili bolj celovito predstavo o dogajanju pred petimi desetletji.

6 LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

- *Enciklopedija Slovenije* 3, Eg-Hab, Ljubljana, glavni urednik Marjan Javornik, urednica zvezka Alenka Dermastia, Mladinska knjiga 1989, str. 63-64:
- Košir, Manca: *Mladi novinar, Pomaga lastna glava*, Ljubljana, Mladinska knjiga, 1987.
- Mohar, Miha, Manca Košir, Marija Stanonik: *Naš čas-opis*, Delovni zvezek za izbirni predmet šolsko novinarstvo za 7., 8. in 9. razred devetletne osnovne šole, Ljubljana, Rokus, 1999.
- Mohar, Miha: *Glasovi mladih*, Slovenska šolska glasila in njihovo mentorstvo, Ljubljana, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, 2008.
- *Slovenski etnološki leksikon*, uredil Angelos Baš s sodelovanjem uredniških odborov, Ljubljana, Mladinska knjiga, 2004.
- *Zbornik, 40 let delovanja OŠ Rodica*, uredila Vilma Vrtačnik Merčun, Rodica, Domžale, Osnovna šola Rodica, 2012.
- *Zbornik ob 50-letnici OŠ Rodica*, Peto desetletje delovanja, uredila Vilma Vrtačnik Merčun, Domžale, Osnovna šola Rodica, 2022.

Elektronski viri literature:

- Petelin, David: *Socialistična vzgoja v Jugoslaviji*, Zgodovina na dlani, 21.10.2017, <https://zgodovinanadlani.si/socialistica-vzgoja-v-jugoslaviji/> (14. 2. 2023).
- Šenica Pavletič, Verica ... [et al.]: *Aktivno državljanstvo in domovina, Zakaj in kako praznovati v šoli?* Priročnik za učitelje osnovnih šol, Ljubljana, Zavod RS za šolstvo, 2014. e-knjiga, <https://www.zrss.si/pdf/ADD-zakaj-in-kako-praznovati-v-soli.pdf> (14. 2. 2023).

PISNI VIRI

- *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, leto 1972–73, št. 1, december 1972.
- *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz-Tito, leto 1972–73, št. 2, maj 1973.
- *Glasilo*, Osnovna šola Josip Broz – Tito, leto 1972 – 73, št. 3, junij 1973.
- *Šolska kronika Osnovne šole Josip Broz Tito v Domžalah* – 1. knjiga, kronika se je pričela pisati 1. septembra 1973. Od šolskega leta 1991/1992 se šola imenuje OŠ Rodica. Kronika se zaključí septembra 1994 (šolsko leto 1993/1994), shranjena je v šolskem arhivu.
- *Utrip Rodice*, glasilo Osnovne šole Rodica 2021/2022, leto 5, številka 1, uredila Jana Stančič, Domžale, OŠ Rodica, junij 2022.

7 PRILOGA

Preglednica: Slikovno gradivo v šolskem glasilu *Utrip Rodice* iz šolskega leta 2021/2022

Dvojne str. v glasilu	Risbe učencev	Foto. avto- portreti	Fotografije rokopisov	Fotografije izdelkov	Foto. z dogodkov	Druge fotografije	QR kode
1 in 2	5	-	-	-	-	-	1
2 in 4	-	10	-	-	-	-	-
5 in 6	-	-	1	6	2	-	-
7 in 8	1	-	-	-	7	2	-
9 in 10	-	-	1	-	3	1	-
11 in 12	-	-	-	2	3	-	-
13 in 14	1	-	-	-	2	-	-
15 in 16	-	-	1	10	-	-	-
17 in 18	-	-	-	1	9	-	-
19 in 20	-	-	-	-	12	-	-
21 in 22	-	-	-	-	10	-	-
23 in 24	1	2	-	-	4	-	-
25 in 26	1	-	2	-	2	-	-
27 in 29	-	-	1	-	8	-	-
29 in 30	2	5	-	-	2	-	6
31 in 32	1	-	1	4	3	1	3
33 in 34	-	-	-	3	5	-	-
35 in 46	-	-	-	9	4	-	-
37 in 38	-	-	-	-	6	4	-
39 in 40	-	-	-	-	2	2	-
41 in 42	-	-	-	-	-	-	-
43 in 44	-	-	-	-	2	-	-
45 in 46	5	-	-	1	6	-	-
47 in 48	1	-	-	-	1	-	3
49 in 50	3	-	-	1	-	-	6
51 in 52	4	-	-	-	-	-	-
53 in 54	1	-	-	1	-	-	-
55 in 56	-	-	1	-	-	-	-
57 in 58	2	-	-	-	-	-	-
59 in 60	1	-	-	-	-	-	-
61 in 62	1	-	2	-	-	-	-
63 in 64	1	-	4	-	-	-	2
65 in 66	6	-	-	-	-	-	-
67 in 68	-	-	-	-	-	1	-
69 in 70	4	-	-	-	-	-	-
71 in 72	19	-	-	-	-	-	-
73 in 74	2	-	2	3	2	8	-
75 in 76	9	-	-	1	-	2	-
77 in 80	41	-	-	-	-	-	-
skupaj	112	17	16	42	95	21	21